

איגרת ספרי חסידות

באר

מקדושים

נא

מקדושים

מערכת 'פאר מקדושים'

ראש המערכת

הגה"ח מוהר"ר ישראל מנחם אלתר שליט"א

עורך ראשי

הרב משה יהודה קרול

עורך אחראי

הרב טוביה פריינד

חברי ועדת היגוי

הגה"ח רבי יחיאל בויס שליט"א

הגה"ח רבי יוחנן גורארי שליט"א

הגה"ח רבי אברהם צבי דירנפלד שליט"א

הגה"ח רבי מנחם מענדל ויזניצער שליט"א

הגה"ח רבי יעקב דוד וינטרוב שליט"א

הגה"ח רבי יצחק ישעיה וייס שליט"א

הגה"ח רבי דוד אברהם מנדלבוים שליט"א

הגה"ח רבי אביגדור מאיר רובינשטיין שליט"א

הגה"ח רבי אברהם מרדכי רושצקי שליט"א

חברי המערכת

הרב דוד סלאנים	הרב חנוך מאיר בינקה
הרב שמחה בונים סלוד	הרב שמחה בונים בויס
הרב ישראל נחום צימרמן	הרב יהושע מנחם בלושטיין
הרב אברהם מרדכי קוזק	הרב אברהם מרדכי ברלינר
הרב יחיאל פנחס קופרברג	הרב משה אריה גומבו
הרב משה יוסף קמינר	הרב שמואל יעקב גליקסברג
הרב יהודה אריה קמפינסקי	הרב יהודה אריה ליב היינה
הרב שמחה בונים קמפינסקי	הרב דוב היישריק
הרב ישראל קרול	הרב אליעזר וינגוט
הרב נחמיה קרול	הרב משה וקסלמן
הרב אברהם שטייר	הרב ישראל טורובר
הרב אליהו אברהם שטרן	הרב מאיר מונטג
הרב שמואל יוסף שטרן	הרב שמחה בונים מורגנשטרן
הרב דוב בער שלמה שפירא	הרב שמחה בונים נאגל
הרב ישראל אליהו שפירא	הרב ישראל סגל

במהדורה זו של 'פאר מקדושים' הושקעה גיעה גדולה ודמים מרובים, תרתי משמע, כדי שהספר יהיה בפאר והדר, נקי ומנופה מכל שגיאה וטעות. לכן על פי דין תורה ולהבדיל ע"פ החוק הבינלאומי אוסרים אנו בכל תוקף כל אופן של הדפסה, צילום והעתקה בלי רשות מפורשת בכתב של המערכת.

ובזה בקשתנו מכל הלומדים והמעיינים, שבאם ימצאו טעות, יואילו בטובם להודיענו, כדי שבעז"ה יתוקן הדבר במהדורות הבאות ובזה יזכו את הרבים ושכרם מרובה מן השמים.

הוצאה לאור ע"י:

'פאר מקדושים'

רח' האדמו"ר מרוז'ין 13, בני ברק

טל: 03-6167334

פקס: 03-5705642

Peer Mikdoshim

13 Ha'admor me'ruzin

Bnei Brak E. Israel

Tel: 972-3-6167334

Fax: 972-3-5705642

6167334@gmail.com

Copyright

כל הזכויות שמורות

ל'אוצר ערכי החסידות'
ע"ר - 580544427 בני ברק

סדר ועימוד:

ישראל רוזן 3136137-053

כריכה ושערים:

שילוב 7680880-052

סֵפֶר
דָּגַל מַחֲנֵה
אֶפְרַיִם

פרשת בא

אותיות 'בא'
הוא להעניש
הרשעים

בא אל פרעה וגו'. יש לומר הרמז בזה על דרך דאיתא בזהר הקדוש על 'בא אל התבה' (בראשית ז, א), רזא דא למימחא חייבא, עין שם בפרשת נח:

תפילין של
הקב"ה הם
תענוגיו
מישראל
בהתדבקותם
בו

בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו וגו' למען שתי אתתי אלה בקרבו. יש בזה דרוש עמק, והוא מסוד התפילין הנקראים אות¹, ואות שפת ויום טוב הנקראים אות², ואם ירצה ה', כשיהיה מאת ה' אבאר בעזרתו. וכעת נבאר בקצרה ונקדים הגמרא³ (ברכות ו.) שהקדוש ברוך הוא מניח תפילין, ושמעתי בזה מהו ענין התפילין, ולהבין זה שהם תענוגים ושעשועים של הקדוש ברוך הוא מישראל בהתדבקותם בו ועל ידי זה הוא מקבל מחין מאבא ואמא, וזהו 'ישאל אשר בך אתפאר' (ישעיה מט, ג), ופאר הוא

תפילין כידוע⁴, וזהו ענין שהקדוש ברוך הוא מניח תפילין:

תפילין של
ישראל הם
אמונה בניסים
ונפלאות
המביא לאהבה
ויראה פנימית

וזהו גם כן ענין תפילין של ישראל כשמתדבקים ומתקשרים מעשיהם על ידי שמאמינים בהקדוש ברוך הוא, ועל ידי האמונה שמאמינים בו ובגדלותו ובנוראותו ותברך ויתעלה, באים לאהבה ויראה פנימית, והם ממש תפילין של ראש ושל יד, ועל ידי זה נמשך יראתו ואהבתו של הקדוש ברוך הוא וברוך שמו בכל העולמות ובכל הנבראים, והטוב עולה לטוב והרע נופל, כמו 'תפל עליהם אימתה ופחדו' וגו' (שמות טו, טז) על ידי הנסים שעשה השם יתברך לישראל ביציאת מצרים ועל הים 'וירא ישראל את היד הגדלה אשר עשה ה' במצרים' ועל ידי זה 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו' (שם יד, לא), ובאו לכלל אהבה ויראה פנימית, כמו שכתוב 'ויראו

ציונים ומקורות

מניח תפילין שנאמר (ישעיה סב, ח) 'נשבע ה' בימינו ובזרוע עזו'. 'בימינו' זו תורה שנאמר (דברים לג, ב) 'מימינו אש דת למו'. 'ובזרוע עזו' אלו תפילין שנאמר (תהלים כט, יא) 'ה' עוז לעמו יתן'. ומנין שהתפילין עוז הם לישראל דכתיב (דברים כח, י) 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך' ותניא רבי אליעזר הגדול אומר אלו תפילין שבראש'. ה. ברכות יא. 'אמר רבי אבא בר זבדא אמר רב אבל חייב בכל המצות האמורות בתורה חוץ מן התפילין שהרי נאמר בהם פאר שנאמר (יחזקאל כד, יז) 'פארך חבוש עליך'.

א. זוה"ק ח"א סז: 'הבא אתרמיז לאינון קדישי עליונין למנדע ברזא דאתוון קדישין עלאין הפוכא דאתוון כ"ב לאתמחי לאינון חייביא, ועל דא (בראשית ז, כג) 'וימחו מן הארץ', כתיב 'בא אתה וכל ביתך' (שם ז, א). וע"ע לעיל פר' חיי שרה ד"ה ואברהם זקן ופר' וירא ד"ה שוב אשוב. ב. שמות יג, ט. ג. עירובין צו. 'זהתניא רבי עקיבא אומר יכול יניח אדם תפילין בשבתות וימים טובים תלמוד לומר (שמות יג, ט) 'והיה לך לאות על ירך' מי שצריכין אות יצאו אלו שהן גופן אות'. ד. 'אמר רבי אבין בר רב אדא אמר רבי יצחק מנין שהקדוש ברוך הוא

הָעַם אֶת ה' וְגו', וּבִזְזָה נִמְשָׁךְ שֹׁנֶפֶל אִימָתָה וּפְחַד עַל כָּל הַנְּבָרָאִים וְעַלֵּיהֶם, וְזָהוּ מִמֶּשׁ תְּפִלִּין שֶׁלָּנוּ הֵם אֲרַבַּע פְּרָשִׁיּוֹת הַנֶּאֱמָרִים בָּהֶם נִסִּים וְנִפְלְאוֹת שֶׁל יִצְיָאֵת מִצְרַיִם, וְעַל יְדֵי זֶה בָּאִים יִשְׂרָאֵל לְדַבְּקוֹת וְאִמּוּנָה גְדוּלָּה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרוּךְ הוּא וּבָאִים לְאַהֲבָה וְיִרְאָה פְּנִימִית, וְתִפְּלִין דְּמֵאֲרִי עֲלֵמָא הִינּוּ הָאֲרַת הַפְּסוּקִים הַנֶּאֱמָרִים בָּהֶם חֶבֶת וְאַהֲבַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל, וְהֵם נִקְרְאוּ נִטְע שְׁעִשׂוּעִיו, כְּמוֹ 'אוֹ הַנֶּסֶה אֱלֹקִים לְבֹא לְקַחַת לוֹ גּוֹי מִקְרֵב גּוֹי' וְגו' (דְּבָרִים ד, לד), וְחֶבֶת וְאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל לְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהַתְּדַבְּקוֹת בּוֹ וְהֵם מִמֶּשׁ 'יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר' כְּנ"ל, שֶׁזֶהוּ הַתְּעַנּוּגִים וְהַשְּׁעִשׂוּעִים וְהַמַּחֲיִן שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ:

וְהִנֵּה בְּתִפְּלִין כְּתוּב עֲנִין כְּבִדּוֹת וְקִשְׁיּוֹת שֶׁל פְּרַעְיָה וּמִכַּת בְּכוֹרוֹת שֶׁהִיָּה תְּכֵלִית כָּל הַמַּכּוֹת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת יג, טו) 'וַיְהִי כִּי הִקְשָׁה פְּרַעְיָה לְשַׁלְּחֵנוּ וַיַּהֲרֹג ה' כָּל בְּכוֹר' וְגו', וְאִם חָסַר אוֹ יֵתֵר אוֹת אַחַת, אֶפְלוּ פ' אוֹ ר' שֶׁל פְּרַעְיָה, הֵם פְּסוּלִין, וְהִנּוּ שְׁבוּדָאֵי תְלוּיִם כְּמָה עוֹלָמוֹת צַחוֹת וּמְצַחְצַחוֹת וְאוֹרוֹת עֲלִיוֹנִים בְּכָל קוֹץ וְקוֹץ וּבְכָל אוֹת וְאוֹת מֵהֶם. וְזָהוּ שֶׁאֵמֵר הַפְּתוּב 'בֹּא אֶל פְּרַעְיָה כִּי אֲנִי הַכְּבִדְתִּי אֶת לְבוֹ וְגו' לְמַעַן שְׁתִּי אַתְתִּי אֵלֶּה בְּקִרְבּוֹ, הִנּוּ אוֹת תְּפִלִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְשֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ 'אֵלֶּה בְּקִרְבּוֹ, הִנּוּ שֶׁהֵם בְּנוּיִם בְּאוֹתִיּוֹת יִצְיָאֵת מִצְרַיִם וּמַכּוֹת בְּכוֹרוֹת

אפילו באות פ' של 'פרעה' הכתובה בתפילין תלויים עולמות צחות ואורות עליונים בכל קוץ וקוץ

אֲשֶׁר עַלֵּיהֶם תְלוּיִם אוֹרוֹת צַחוֹת עֲלִיוֹנִים הַצְּרִיכִים לְצִרוּפִין כְּאֵלֶּה עֲנִין סְפוּר יִצְיָאֵת מִצְרַיִם וְהַפְּאֵת בְּכוֹרוֹת. וְדִי בְזָה לְמַבִּין, כִּי לֹא יִכְלָתִי לְהֶאֱרִיךְ, וְה' יִכְפַּר בְּעַדִּי:

אוֹ יֹאמֵר לְמַעַן שְׁתִּי אַתְתִּי אֵלֶּה בְּקִרְבּוֹ עַל דְּרָךְ הַנִּל, אֶף אֵין מְדַרְשׁ בְּלֹא חֲדוּשׁ, כִּי תְּפִלִּין נִקְרְאוּ אוֹת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת יג, ט) 'וְהִיָּה לְאוֹת עַל יְדָךְ' וְגו', וּכְשֶׁנְּחַסֵּר אוֹת אַחַת אֶפְלוּ פ' שֶׁל פְּרַעְיָה וְכִיּוֹצֵא בּוֹ, הוּא פְּסוּל וְאִינוּ קְרוּי אוֹת תְּפִלִּין כְּלָל, וְהִנּוּ עַל כְּרַחֵךְ כְּנ"ל שִׁישׁ בְּכָל אוֹת אוֹרוֹת צַחוֹת עֲלִיוֹנִים, וְצָרִיךְ לְהִיּוֹת כֶּף בְּשִׁלְמוֹת כָּל הָאוֹתִיּוֹת שֶׁכְּתוּב בָּהֶם בְּלִי שׁוּם חֲסָרוֹן. וְזָהוּ שֶׁכְּתוּב 'כִּי אֲנִי הַכְּבִדְתִּי אֶת לְבוֹ, הִנּוּ אֶף שֶׁהִיָּה דִי בְּמַכּוֹת הֶרְאֵשׁוֹנוֹת, אֶף עַל פִּי כֵן 'אֲנִי הַכְּבִדְתִּי אֶת לְבוֹ לְמַעַן שְׁתִּי אַתְתִּי אֵלֶּה בְּקִרְבּוֹ, הִנּוּ שֶׁהִיָּה אוֹת שֶׁל תְּפִלִּין בְּשִׁלְמוֹת עַל פִּי סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים הֶרְמוּזִים בָּהֶם בְּלִי שׁוּם חֲסָרוֹן. וְהִיָּה צָרִיךְ לְכַתֵּב בָּהֶם 'וַיְהִי כִּי הִקְשָׁה פְּרַעְיָה לְשַׁלְּחֵנוּ. גַּם הַצָּרִיךְ 'וַיַּהֲרֹג ה' כָּל בְּכוֹר' וְגו', וְלִכְךָ 'הַכְּבִדְתִּי אֶת לְבוֹ וְגו'. וְזָהוּ 'לְמַעַן שְׁתִּי אַתְתִּי אֵלֶּה בְּקִרְבּוֹ' דִּיקָא, הִנּוּ שֶׁעַל יָדָם יִשְׁלַם הָאוֹת תְּפִלִּין שֶׁנַּעֲשָׂה מִן סְפוּר כָּל הַמְּאָרַע וּמִן אוֹתִיּוֹת שְׁמוֹ אוֹת תְּפִלִּין, וְהוּא שֶׁהוּא לְשֶׁאֵר כָּל הַתּוֹרָה, שֶׁהִדִּין הוּא אִם נִחְסָר אוֹת אַחַת פְּסוּל, וְלֹא הוּי אוֹת כְּלָל עַד שֶׁהִיָּה נִכְתָּב כָּל הָאוֹתִיּוֹת הַכְּתוּבִים בָּהֶם בְּשִׁלְמוֹת גְּמוּר בְּלִי שׁוּם חֲסָרוֹן כְּנ"ל,

הכבדת לב פרעה והמכות היו בשביל שאותיות התפילין יהיו כולם בשלימות

◆ **ציונים ומקורות** ◆

פסולים, ונמצאו המניחים אותם מברכים בכל יום ברכה לבטלה.

ו. שו"ע או"ח סי' לב ס"כ: 'צריך לדקדק בחסרות ויתרות, שאם חסר או יתר אות אחת

אותתי הרמזו
לאות שבת
ותפלין
התלויים בענין
יצ"מ

וְהִבֵּן. וְמָה שֶׁכָּתוּב 'אֶתְתִּי' בְּלִשׁוֹן רַבִּים, יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּאִיכָּא מֵאֵן דְּאָמַר בְּגִמְרָא (מנחות לו.) כִּי תִפְלִין שְׁתֵּי מְצוּוֹת נִינְהוּ, וּמְכַל מְקוּם לְפִי דְבְרֵינוּ זֶה אֵין הֶכְרַע כְּמֵאֵן הִילְכְתָּא דִּישׁ לְפָרֵשׁ 'אֶתְתִּי' הִינוּ אוֹתִיּוֹת, שְׁיֵהִיו אוֹתִיּוֹת קְדוּשׁוֹת שְׁלִי בְקִרְבוֹ, שְׁיֵהִיו נַעֲשִׂים מְכַל הָעֲנִין הָאוֹתִיּוֹת הַקְּדוּשׁוֹת:

גַּם יֵשׁ לוֹמַר דִּידוּעַ שְׁלִשָּׁה נִקְרְאִים אוֹת, שֶׁבֶת וְתִפְלִין וְאוֹת בְּרִית קִדְשׁ, וְאַצֵּל אוֹת בְּרִית אֵינוּ מִפְּרֵשׁ יְצִיאַת מִצְרַיִם, וְאַצֵּל שֶׁבֶת מִפְּרֵשׁ בּוֹ זִכָּר לִיצִיאַת מִצְרַיִם שֶׁהוּא רֵאשׁוֹן לְמִקְרְאֵי קִדְשׁ, וּבְכָל הַיָּמִים טוֹבִים נֶאֱמַר יְצִיאַת מִצְרַיִם, וְעֲנִין תִּפְלִין כְּלוּ נִסְדָּר עַל עֲנִין יְצִיאַת מִצְרַיִם. וְזֶהוּ יֵשׁ לְפָרֵשׁ 'לְמַעַן שְׁתִּי חֶסֶר, הִינוּ לְמַעַן שְׁתִּי אֶתְתִּי אֵלֶּה בְקִרְבוֹ', שְׁנֵי אוֹתוֹת אֵלוֹ שֶׁבֶת וְתִפְלִין, 'בְקִרְבוֹ' הֵם תְּלוּיִם הִינוּ בְּעֲנִין יְצִיאַת מִצְרַיִם וְהִבֵּן, כִּי כָּל עוֹד שְׁנִתְרַבָּה עֲנִין יְצִיאַת מִצְרַיִם נִתְרַבָּה יוֹתֵר אוֹר שֶׁבֶת וְתִפְלִין:

ה'י מאמרות
חלוקים
לשלושה,
אבות ובנים
ובני בנים והכל
ע"י בחי' דעת

וְלְמַעַן תִּסְפָּר בְּאֲזֵנֵי בְנֵךְ וּבֵן בְּנֵךְ אֵת אֲשֶׁר הִתְעַלְלִיתִי בְּמִצְרַיִם. כָּאֵן נִשְׁאַלְתִּי, הֲלֹא כְּתִיב בְּעֲנִין יְצִיאַת מִצְרַיִם (דברים טז, ג) 'לְמַעַן תִּזְכָּר אֵת יוֹם צִאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, וְאָמְרוּ חֲכָמִים" (ברכות יב:) גַּם לִימּוֹת הַמְּשִׁיחַ, וְכֵאֵן תִּלְהֶה הַסְּפּוֹר רַק בְּשִׁלְשָׁה דוֹרוֹת. וְיֵשׁ לוֹמַר לְפִי עֲנִיּוֹת דְּעַתִּי אֲשֶׁר חֲנִנִי ה' בְּרַחֲמָיו וּבְרַב חֶסְדָּיו, כִּי אֵיתָּא (אבות פ"ה מ"א) 'בְּעֵשְׂרֵה מֵאֲמָרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם', וְזֶה גְלוּי"ב כִּי הָעֵשְׂרֵה מֵאֲמָרוֹת, תִּלְתֵּי הָרֵאשׁוֹנִים נִקְרְאִים אָבוֹת"י, וְהַשְּׁנָיִם נִקְרְאִים בָּנִים, וְהַשְּׁלִישִׁים נִקְרְאִים בְּנֵי בָנִים, וְשָׂרֵשׁ וּבְחִינַת הָאָבוֹת הוּא בְּוִדְאֵי בְּסוּד הַדְּעַת כִּי עַל יְדֵי הַדְּעַת בָּא הַזְּוּג וְהַהוֹלָדָה, כְּמוֹ 'וַיִּדַע אָדָם אֵת חַוָּה' (בראשית ד, כה), וְאִם עֲדִין לֹא בָּא אָדָם לְכָלֵל דְּעַת אֵינוּ מוֹלִיד, וְהַכֹּל מְצַמְצֵם בְּמַח הָאָדָם, וְכִשְׁזוֹכָה שְׂבָא לְכָלֵל דְּעַת אֲזֵ הוּא בְּבְחִינַת זְוּג וְהוֹלָדָה כְּנ"ל, וְנַעֲשֶׂה אָב, וְתוֹלְדָתוֹ כִּיּוֹצֵא בּוֹ, בְּתַחֲלָה הוּא קָטָן וְאַחַר כֵּךְ הוּא בָּא לְכָלֵל גְּדֻלוֹת

◆ צִיּוּנִים וּמִקּוּרוֹת ◆

תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך'. 'ימי חיך' הימים, 'כל ימי חיך' הלילות, וחכמים אומרים 'ימי חיך' העולם הזה, 'כל' להביא לימות המשיח'. יב. סוד עשר ספירות לרבי משה די ליאון: 'יש בדעת חכמים הרבה האומרים כי סוד עשר ספירות הם סוד עשר מאמרות שבהם נברא העולם'. יג. שער הכוונות כוונת העמידה דרוש ב: 'ג' ראשונות חב"ד נקר' אבות כי הוא סוד אברהם יצחק ויעקב כמבואר לעיל במלת אלהי אברהם כו' והג' אמצעיות חג"ת הם בנים שלהם ונקראים חסדי אבות כנ"ל שהם חסדים נמשכים מן האבות כנזכר, והג' אחרונות נה"י נק' בני בניהם של האבות הנזכרים'.

ז. 'זהא שלח רב חייא בריה דרב הונא משמיה דרבי יוחנן, על תפילה של יד אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין, על תפילין של ראש אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות תפילין'. ח. עיין לעיל הערה ג. ט. בראשית יז, יא: 'ונמלתם את בשר ערלתכם והייה לאות ברית ביני וביניכם'. י. דברים ה, טו: 'וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים, ויוציאך ה' אלקיך משם ביד חזקה ובורוע נטויה על כן צוך ה' אלקיך לעשות את יום השבת'. יא. ברכות יב: 'אמר רבי אלעזר בן עזריה הרי אני כבן שבעים שנה, ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא. שנאמר 'למען

סֵפֶר

נְעִים
אֵלֵימֶלֶךְ

פרשת בא

רק אם מדבר הצדיק לרשע יום יום אז יכול להתקיים בידו זמן רב

ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כו"א.

הדקדוק מפרש בזהר הקדוש (ח"ב לד.) 'לך אל פרעה' ה'יה לו לומר.

ועוד מה זה נתינת טעם 'כי אני הכבדתי את לבו', אדרבה מאחר שהכביד את לבו למה לו לילך בחנם, הלא בודאי לא ישמע לו. ונראה לפרש, דהנה בראות הצדיק נפלאות הבורא, או כשישמע מחברו הצדיק דברים קדושים, אזי הוא מתלהב בעבודת הבורא יתברך ויתעלה, מה שאין כן הרשע, אף כשרואה נפלאות או שהצדיק מדבר אליו פעם אחד, אזי הוא חוזר לפי שעה, אבל אינו מתקיים בקרבו איזה זמן, והוא כפלב שב אל קיאו. אבל כשהצדיק מדבר אליו יום יום, או בראותו נפלאות הבורא יום אחר יום, יכול להיות מתקיים בידו זמן רב:

וזהו 'בא אל פרעה' בקביעות יום אחר יום ולא בדרך ארעי, ולכן לא נאמר 'לך' שהוא לשון ארעי. וזהו הנתינת טעם 'כי אני הכבדתי כו' למען שיתי אותתי, רצה לומר אותיותי הקדושים שתדבר אליו יום יום אשים בקרבו דייקא, כלומר שיתקיימו בקרבו זמן רב, ולא כן

כשישמע אליך בפעם הראשון יחזר לסורו כנ"ל, ולזה לא נאמר 'מופתי', לרמז במלת 'אותותי' שני משמעות, לשון אותות כפשוטו, וגם לשון אותיות כנ"ל. 'ולמען תספר באזני בנך כו', פרוש דהנה כשהצדיק רואה נפלאות ה' פעם אחד, אזי מתלהב לבו זמן רב, וכשיחזור ויראה עוד נפלאות אזי בא למדרגה יתרה לספר גדלותיו יתברך לדורי דורות, ונמצא גם זה נתינת טעם לזה שלא ישמע אליך פרעה בפעם ראשון הוא 'למען תספר כו', שתבא למדרגה נוספת לספר 'באזני בנך' לדורי דורות, וקל להבין:

בא אל פרעה כו'. פרש רש"י ז"ל 'יהתרה בו'. ולכאורה מה בעי רש"י בזה. ונראה לפרש, דהנה נקוט האי כלא בידך, דהבורא ברוך הוא ויתעלה זכרו לנצח, זהו תענוגו להטיב ולהשפיע לכל העולמות ולכל הברואים, אך מחמת שהשפעת הבורא ברוך הוא רב מאד, ובלתי אפשרי לקבל השפעתו כי אם על ידי ממצע, הוא הצדיק, המקבל השפעה מלמעלה, והוא משפיע לכל גם

אף שצדיק ההשפעה הוא מהבורא א"א לקבלה בלתי ממוצע הוא הצדיק שמשפיע אף לאינו הגון

כשרואה הצדיק נפלאות ה' אפי' פעם אחת מתלהב לזמן רב וכשחוזר ורואה נפלאות כא למדריגה גדולה לספר לדורי דורות

ציונים ומקורות

ברוך הוא, פועל כל הנמצא וברא האדם והשליטו על הארץ ועל כל אשר בה, וממדותיו ברוך הוא, שהוא רב חסד והוא חפץ בטובת בריותיו וכו', וזה באמת משלמותו ברוך הוא, כי לא יקרא שלם בטובה, רק מי שהוא מיטיב לאחרים זולתו, אין ספק בזה לכל בן דעת.

א. 'ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אותותי אלה בקרבו. ולמען תספר באזני בנך וכן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתי בהם וידעתם כי אני ה'". ב. עיין ספר החינוך מצוה תל: 'ידוע הדבר ומפורסם, כי השם

לְאִינוּ הַגּוֹן וּמִכְשׁוֹר לְקַבֵּל, אִף עַל פִּי כֵן הוּא מְשַׁפֵּיעַ לוֹ. וְנִמְצָא הַהִשְׁפָּעָה שֶׁהַצַּדִּיק מְשַׁפֵּיעַ, אִינוּ אֶלָּא כְּגוֹמֵל חֶסֶד עִם כָּל הָעוֹלָם, שֶׁהוּא מְקַבֵּל הַשְׁפָּעָה מִלְּמַעְלָה וּמִחֶלֶק לְכָל, אֲבָל הָעֶקֶר הוּא מִהַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא^א:

וְזֶהוּ 'לְעֵשֶׂה נִפְלְאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבְדוֹ' (תהלים קלו, ד), פְּרוּשׁ מֵהַשְׁקֵדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא 'עוֹשֶׂה נִפְלְאוֹת' עִם עֲמוֹ יִשְׂרָאֵל, אִינוּ אֶלָּא 'לְבְדוֹ', 'כִּי לְעוֹלָם חֶסְדוֹ', פְּרוּשׁ 'כִּי לְעוֹלָם' כְּלוֹמַר הַמְשַׁכַּח הַשְׁפָּעָה הַבָּאָה לְעוֹלָם, 'חֶסְדוֹ', רְצָה לוֹמַר עַל יְדֵי חֶסֶד שֶׁל הַצַּדִּיק שְׂגוֹמֵל חֶסֶד עִם כָּל אָדָם כַּנִּל:

וְהִנֵּה הַצַּדִּיק הַמְשַׁפֵּיעַ, בְּרִצּוֹתוֹ לְקַבֵּל הַשְׁפָּעָה מִלְּמַעְלָה, צָרִיף לְהַקְטִין עֲצָמוֹ בְּהַכְנַעַת גְּדוּלָּה, וְאַחַר כֵּן בְּעֵת הַשְׁפָּעָתוֹ לְעוֹלָם הוּא מְתַפְּשֵׁט עֲצָמוֹ וּמְתַרְחֵב לְהַשְׁפִּיעַ לְכָל הָעוֹלָם, כְּאָדָם הַמְתַּפְּשֵׁט עֲצָמוֹ בְּכָל חֲדָרָיו וְעֲלִיּוֹתָיו,

הצדיק ברצונו לקבל השפעה צריך להקטין עצמו בהכנעת גדולה ואח"כ משפיע לכל העולם

לְהַכְנִיס בָּהֶם כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְמִלְאוֹת אוֹתָם כָּל טוֹב. וְרָמַז לְזֶה אוֹת צ' הוּא רָמַז עַל הַצַּדִּיק הַמְקַבֵּל וּמְשַׁפֵּיעַ, דְּאוֹת צ' נִכְתָּב נו"ן יו"ד"ה כְּזֶה צ', יו"ד מְאַחֲרָיו שֶׁל הַנוּ"ן, וְהֵרָאשׁ הָעֲלִיּוֹן שֶׁל הַנוּ"ן הוּא קָטָן, וְהֵרָגֵל הַתַּחְתּוֹן הוּא רָחֵב, וְכָל זֶה הוּא רָמַז עַל הַצַּדִּיק, הַמְקַבֵּל הַשְׁפָּעָה הוּא עַל יְדֵי חֲכָמָה, וְהַיּו"ד הוּא חֲכָמָה, וְצָרִיף הַצַּדִּיק לְהַקְטִין וּלְהַכְנִיעַ עֲצָמוֹ בְּעֵת קַבְּלָתוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (איוב כח, יב) 'וְהַחֲכָמָה מֵאִין תִּמְצָא', פְּרוּשׁ מִי שֶׁהוּא בְּעֵינָיו בְּ'אִין', הַצַּדִּיק הַזֶּה תִּמְצָא חֲכָמָה, לְקַבֵּל מִשָּׁם הַשְׁפָּעָה, וְלִכְּנֹן רֵאשׁ הָעֲלִיּוֹן שֶׁל הַנוּ"ן הוּא קָטָן, רָמַז בְּעֵת קַבְּלָתוֹ הַשְׁפָּעָתוֹ מִהַיּו"ד, צָרִיף לְהַקְטִין עֲצָמוֹ שִׁיְהִיָּה בְּעֵינָיו כְּאִין כַּנִּל, וְהֵרָגֵל הַתַּחְתּוֹן הוּא רָחֵב רָמַז כַּנִּל, דְּהֵינּוּ בְּעֵת שֶׁמְשַׁפֵּיעַ לְעוֹלָם הוּא מְתַרְחֵב וּמְתַפְּשֵׁט לְחֶלֶק לְכָל כַּנִּל, וְלִכְּנֹן מִהַיּוֹד אֶפְיָה דְנוּ"ן מִן הַיּוֹד"ה, לְרַמֵּז לְזֶה שֶׁכָּתַבְתִּי, שְׂגָם לְמִי שְׂאִינוּ הַגּוֹן

◆ ציונים ומקורות ◆

אלקי שיש להצדיק הוא 'לכל', הוא לכל העולם, שעל ידו נשפעים העולמות העליונים על ידי אתערותא דלתתא ומיין נוקבין. ועל ידי זה נעשין מיין דוכרין להשפיע לעולם העשייה. 'ורחמיו על כל מעשיו' פירוש זה הרחמים של הבורא ברוך הוא, כי אם היה השם יתברך בעצמו משפיע, לא היה כח בעולם המעשה לקבל השפעה, אלא על ידי הצדיק נעשין מיין נוקבין ונוכל לקבל השפעה. ד. עיין שבת קד. ה. זוה"ק ח"א ב: 'עאלת אות צ' וכו', נ' אידי, אתיא י' דשמא דברית קדישא, ורכיב עלה ואתאחד כחדא'. ו. זוה"ק ח"ג רצ: 'מאן הוא עדן דא, חכמה עלאה, ודא יו"ד'. ז. עיין מגלה עמוקות פר' ויצא: 'והחכמה מאין תמצא', ר"ל שמשפיל עצמו ועושה עצמו כאין. ח. עיין זוה"ק ח"א ב:

ג. ע"ע לעיל פר' מקץ ד"ה ויזכור יוסף: 'דהנה השם יתברך נתן להצדיק מתנה, שהצדיק יתן חיות לכל העולמות בכח חלק אלקי ממעל שיש בו. וזהו (נחמיה ט, ו) 'אתה ה' לבדך כו' ואתה מחיה את כולם, דלכאורה הוה ליה לומר ומחיה את כולם שהרי קאי אדלעיל, אך נראה שזה קאי גם כן על הצדיק, כלומר הצדיק נקרא 'ואתה' שהוא חלק ממך, וזה הוא וי"ו הפעולה, ורוצה לומר שהצדיק בכח חלק אלקים מחיה את כל העולמות, ועל ידי זה צבא השמים לך משתחווים. פירוש, כיון שהוא נותן חיות ושפע לעולמות העליונים, על ידי זה גם הם משפיעים אליו לעולם הזה השפעות הגשמיות. וזהו 'לך משתחווים', הוא לשון הכנעה, שהם מכניעים עצמם להשפיע לעולם וכו'. וזהו (תהלים קמה, ט) 'טוב ה' לכל' כו', פירוש 'טוב ה' הוא החלק

כָּל כֶּף לְקַבֵּל, הוּא מְשַׁפֵּיעַ לוֹ וּמָטָה עֲצָמוֹ אֵלָיו לְהַשְׁפִּיעַ גַּם לוֹ:

וְזָהוּ זְמֵרוֹ ה' כִּי גָאוֹת עָשָׂה^ט (ישעיה יב, ה), פָּרוֹשׁ זְמֵרוֹ לְהַשִּׁים הַטוֹב שֶׁעָשָׂה וּבָרָא גָאוֹת כַּנִּל, שֶׁהַצְדִּיק מִתְפַּשֵּׁט וּמִתְרַחֵב עֲצָמוֹ כְּעֵין אָדָם הַמִּתְגַּאֵה, מוֹדֵעַת זֹאת בְּכָל הָאָרֶץ, רָצָה לוֹמַר שֶׁהוּא מְשַׁפֵּיעַ לְכָל הָאָרֶץ גַּם לְשֵׁאִינוֹ הַגּוֹן כָּל כֶּף, וּלְפִי דְרָכָנוּ הַהִשְׁפָּעָה נִקְרָא בְּשֵׁם 'נִפְלְאוֹת', דִּהְיָנוּ הַטּוֹבוֹת שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִם עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשִׁים נִקְרָא 'נִפְלְאוֹת', אֲבָל מֵה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵבִיא פְּרַעֲנִיּוֹת וְעוֹנָשִׁים עַל הַרְשָׁעִים נִקְרָא 'אוֹתוֹת', כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (ירמיה י, ב) 'מֵאוֹתוֹת הַשָּׁמַיִם אֵל תִּחְתּוֹ', שֶׁאֵין יִשְׂרָאֵל לְהִתְיַרָא מֵאוֹתוֹת. וְגַם הַמְשַׁכֵּת עוֹנָשִׁין וְרַעוּת עַל הָאֲמוֹת, הוּא גַם כֵּן עַל יְדֵי הַצְדִּיק, כִּי 'מִפִּי עֲלִיּוֹן לֹא תֵצֵא הַרְעוּת' (איכה ג, לח): וְזָהוּ פָּרוֹשׁ הַפְּסוּקָיָא (תהלים כא, ו-ז) 'גְּדוֹל כְּבוֹדוֹ בִּישׁוּעָתָךְ', פָּרוֹשׁ שֶׁהַצְדִּיק נִתְגַּדֵּל וְנִתְפַּשֵּׁט וְנִתְרַחֵב כְּבוֹדוֹ בְּעַת הַשְׁפָּעָתוֹ לְעוֹלָם, שָׁזָה הוּא 'ישׁוּעָתָךְ', דְּמָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל מְלֵאִים וְשִׁבְעִים כָּל טוֹב

ההשפעה לישראל נקראת 'נפלאות' והפורענות לרשעים נקראת 'אותות'

היא הישועה להשכינה, ומפרש הכתוב 'הוד והדר תשוה עליו כי תשיתהו ברכות לעד', רצה לומר לשמסרת לו הברכות לברך את בית ישראל לעולם. תתדהו בשמחה את פניך, פרוש וגם המדרגה זאת נתת להצדיק, שאתה משמחו בזה, שהוא על ידי דבורו הקדוש, ממשיך ענש ורעות על הרשעים, והינו את פניך, לשון רגזי, ממשיך הצדיק, כי מאתך לא תצא הרעה:

וְזָהוּ וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה בֹּא אֶל פְּרַעְיָה פֶּרֶשׁ רִשְׁוִי וְהִתְרָה בּוֹ, כְּלוֹמַר שֶׁעַל יְדֵי דְבוּרְךָ תִּמְשִׁיךְ עָלָיו הָאוֹתוֹת, 'כִּי אֲנִי הַכֹּבֵדְתִי כו', אֲלֵא מֵאֲתִי לֹא תֵצֵא הַרְעוּת, לְכֵן צָרִיךְ אֲתָה לְהִתְרוֹת בּוֹ לְמַעַן שִׁיתִי אוֹתוֹתִי אֵלָה בְּקִרְבּוֹ, שֶׁאֲתָה תִּמְשִׁיךְ עָלָיו הָאוֹתוֹת, כִּי מִפִּי עֲלִיּוֹן לֹא תֵצֵא הַרְעָה, וְהֵבֵן:

דוקא ע"י דיבורו של משה נמשך פורענות לפרעה כי כפי עליון לא תצא הרעות

או יאמר בא אל פרעה כו' למען שיתי כו'. דהנה כתיב (שמות כ, ב) 'אני ה' אשר הוצאתיך מארץ מצרים', ומקשים העולם למה מזכיר יציאת

לפעמים הקב"ה גזר גזירה כדי שיתפלל הצדיק ויבטלה כי הקב"ה מתאוה לתפלתו של צדיקים

ציונים ומקורות

ט) 'תיסרך רעתך', 'ותמוגנו ביד עונינו' (ישעיה סד, ו) 'וישלחם ביד פשעם' (איוב ח, ד), מה שאין כן הטוב 'ה' יתן הטוב' (תהלים פה, יג) 'טוב ה' לכל' (שם קמה, ט). יא. 'גדול כבודו בישועתך הוד והדר תשוה עליו. כי תשיתהו ברכות לעד תחדהו בשמחה את פניך'. יב. עיין גור אריה ויקרא כ, ג: 'אבל המתרגם שתרגם את 'פני' מלשון רוגז, סבירא ליה כי כמו שנאמר פנים על הרצון, כמו 'ישא ה' פניו' (במדבר ו, כו) וכיוצא בו, כך נאמר פנים על הרוגז ועל פני הזעם. וכן אמרו רז"ל (ברכות ז) עד שיעבור פנים של זעם. והוא כמו השקפה שהיא לרעה (רש"י בראשית יח, טז), שכל השקפה היא בפנים'. יג. אבן עזרא שמות

ט. 'זמרו ה' כי גאות עשה מודעת זאת בכל הארץ'. י. 'מפי עליון לא תצא הרעות והטוב'. וראה תרגום שם, וע"ע אוה"ח שמות ו, ב: 'וידבר אלהים' פי' דיבר איתו משפט, ומה הוא המשפט כי טענו טענה הנשמעת, ואמר 'אני ה'', פי' איך אתה מייחס לי מידה רעה ב"מ ותאמר אלי למה הרעתה, והלא אני ה' ומידתי מידת החסד והרחמים וטוב אני לכל, וכמו שכן אמר הנביא 'מפי עליון לא תצא הרעות' כי אם הטובות, ומה שאמר שם 'והטוב' הוא על בחינת פרט טוב אחד וכו', ותמצא שבכל פעם שיזכיר ה' זכרון תשלום הרע לעושי רשעה ידקדק לומר (שמואל א כד, יג) 'כי מרשעים יצא רשע', וכן הוא אומר (ירמיה ב,

סֵפֶר
מֵאוֹר
עֵינַיִם

פְּרָשָׁה בֵּא

הַקְּשִׁיָּא מְפָרְסְמַת שְׁזָכְרוּ הַמְּפָרְשִׁים^א אִיךְ נָטַל מִמֶּנּוּ הַבְּחִירָה שְׁהִיָּה רְאוּי לְהִיּוֹת חֲפְשִׁית. וְעַל פִּי דְרָבְנָנוּ נְשִׁית לֵב לְדַקְדָּק מֵלֶת 'אַלְהָ' בְּאִמְרוֹ (שְׁמוֹת י, א)^ב 'לְמַעַן שְׁתִּי אֶתְנִי אֵלֶּה בְּקִרְבּוֹ', הוּא כְּאֵלּוּ מוֹרָה בְּאֶצְבָּע עַל הָאוֹתוֹת שְׁאֵלֶּה הֵם אֲשֶׁר לְנֶגֶד עֵינָיו, וּבְאִמַּת לֹא לְמִרְאָה עֵינָיו הִיָּה:

אֲמַנָּם עֵינֵן יְצִיאַת מִצְרַיִם, שְׁהִיָּה הַדְּעַת בְּגִלוֹת אֶצֶל פְּרַעֲהָ^ג, וְהוּא כִּי הָעַם אֶפְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יָדְעוּ אֶת ה', אָף עַל פִּי שְׁהִיָּה לָהֶם בְּקִבְלָה מִפִּי אֲבוֹתֵיהֶם הַקְּדוּשִׁים אֲבוֹת הָעוֹלָם, מְכַל מְקוֹם בְּעֵבֹר שְׁהִיּוּ דוֹר רְבִיעִי נִשְׁכַּח מֵהֶם הַדְּעַת הָאֲמַתִּי שְׁעָלְיוֹ אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלְיוֹ הַשְּׁלוֹם לְשִׁלְמָה בְּנֹו (דְּבָרֵי הַיָּמִים א כח, ט) 'דַּע אֶת אֱלֹהֵי אֲבִיךָ', וְזֶהוּ עֵקֶר הַגְּלוֹת שְׁהִיָּה דְעַת בְּגִלוֹת בְּמִצְרַיִם, וְלִכְּן אָמַר פְּרַעֲהָ הַרְשָׁע (שְׁמוֹת ה, ב) 'מִי ה' וְגוֹ'^ד, שְׁכַפֵּר בְּעֵקֶר, שְׁלֹא הָאֲמִין רַק בְּכַשְׁפִּים, שְׁהִיָּה מְכַשֵּׁף גְּדוֹלָה, וְלֹא יָדַע

עיקר הגלות
במצרים היתה
גלות הדעת
שנשכח מהם
דיעת ה'

אֶת ה', כִּי 'אֵין מְלַבְדּוֹ' כְּתִיב (דְּבָרִים ד, לה), וְאֶפְלוּ כְּשָׁפִים שְׁמִכְחִישִׁים פְּמִלְיָא שֶׁל מַעְלָה אֵין לָהֶם יְכֻלַּת לְפַעַל בְּלִתִּי רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ כְּמִבְאָר בְּש"ס בְּמַעֲשֵׂה דְרַבְּבֵי חֲנִינְיָא בֶּן דּוּסָא:

וְלִכְּן כְּשֶׁרְצָה הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ לְגַאֵל אֶת עַמּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, שְׁהִיָּה לָהֶם הַדְּעַת הָאֲמַתִּי, וְלַהוֹרוֹת כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים, שְׁהוּא תְּקִיף וּבַעַל הַיְכָלָת וּבַעַל הַכַּחוֹת כְּלָם, אָמַר 'לְמַעַן שְׁתִּי אֶתְנִי אֵלֶּה בְּקִרְבּוֹ', בְּעֵבֹר שְׁהוּא כְּפָר בְּעֵקֶר בְּשִׁבִיל חֲסִרוֹן דְּעַת וְאָמַר 'מִי ה'', אֶצְרַף 'אֶתְנִי אֵלֶּה בְּקִרְבּוֹ', כְּלוֹמַר שְׁהִיָּה אֶצְלוּ בְּגִלוֹת, וְעַל יְדֵי זֶה הַצְּרוּף יְהִיָּה תְּכַת אֱלֹהִים בְּשִׁלְמוֹת, וְיִנְדַע כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים הוּא הַתְּקִיף וּבַעַל הַיְכָלָת וְאֵין עוֹד מְלַבְדּוֹ וְאֶפְלוּ כְּשָׁפִים כְּאִמּוֹר:

וּבְזָה יְבָאָר קְשִׁיַּת הַמְּפָרְשִׁים הַנִּלְל, כִּי הִנֵּה עֵקֶר הַבְּחִירָה הוּא שְׁאֲמַר הַפְּתוּב (דְּבָרִים ל, טו יט) 'רְאֵה אֲנֹכִי נִתָּן לְפָנֶיכֶם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְגוֹ',

רצון ה'
בגאולתם
ממצרים היה
שזודע להם
דיעת ה'

עיקר הבחירה
תלויה בדעת
לכן במצרים
לא היתה
בחירה רק
ביציאת מצרים

◆ ציונים ומקורות ◆

משועבדים אליו. ד. 'זיאמר פרעה מי ה' אשר אשמע בקולו לשלח את ישראל לא ידעתי את ה' וגם את ישראל לא אשלח'. ה. עיין מו"ק יח. ו. חולין ז: "אין עוד מלבדו" אמר רבי חנינא ואפילו כשפים, ההיא איתתא דהות קא מהדרא למישקל עפרא מתותיה כרעיה דרבי חנינא, אמר לה שקולי לא מסתייעא מילתיך, 'אין עוד מלבדו' כתיב, והאמר רבי יוחנן למה נקרא שמן כשפים שמכחישין פמליא של מעלה, שאני ר' חנינא דנפישא זכותיה. ז. עיין זוה"ק ח"ג קלב.

א. עיין שמונה פרקים להרמב"ם פ"ח, רמב"ם הלכות תשובה פ"ו ה"א-ג, עקידת יצחק שער לו. ב. 'זיאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שיתי אותותי אלה בקרבו. ולמען תספר באוזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתים במ וידעתם כי אני ה''. ג. עיין פרי עץ חיים שער חג המצות פ"א: 'ודאי, כי גלות ההוא היה שכל שפע הדעת היו יונקים אותו פרעה ומצרים, ולכן היו ישראל שבאותו הדור

לא היתה עדין הבחירה כנ"ל, שהרי נתהוה אחר כך בצאתם ממצרים ויצא הדעת מן הגלות אז היה על מה לחול הבחירה כאמור:

ועם זה יתבאר עוד קשית הרמב"ם והוא מבאר בזהר חדשי"א בשם קדמאי, על ענין הבחירה שנתן לאדם חפשי וידיעת השם יתברך איך יכול להיות שניהם כאחד. אף אמנם הנה כאשר אמרנו, כי עקר הבחירה הוא בדעת, כשידע אדם את ה' בדעת שלם אז יש שיכות

ובחרת בחיים, ובמה יבחר אדם הטוב מן הרע אם לא בדעת, כשיהיה לו לאדם דעת להבחין בין טוב לרע אז יוכל לבחר בטוב ולמאס ברע. והנה בגלות מצרים היה הדעת בגלות כאמור, ולא היה אז הבחירה השלמה בדעת השלם, כי זהו עקר יציאת מצרים שיצא הדעת מהגלות ויכול להיות הבחירה בדעת, מה שאין כן בגלות כשהיה אצלו במצרים הדעת אז גם הבחירה לא היה יכולה להיות, ואם כן לא נטל מפרעה הבחירה כלל, שהרי

◆ ציונים ומקורות ◆

שנתרבה הדעת ויצאו מן הקטנות היתה בשמחה וכו'. י. הלכות תשובה פ"ה ה"ה: 'שמא תאמר והלא הקב"ה יודע כל מה שיהיה, וקודם שיהיה ידע שזה יהיה צדיק או רשע או לא ידע, אם ידע שהוא יהיה צדיק אי אפשר שלא יהיה צדיק, ואם תאמר שידע שיהיה צדיק ואפשר שיהיה רשע, הרי לא ידע הדבר על בוריו. דע שתשובת שאלה זו ארוכה מארץ מידה ורחבה מני ים וכו'. יא. תיקונים צח. 'כגונא דאחזי לאדם קדמא דור דור ופרנסיו דור דור ומנהגיו, הכי אחזי ליה לאברהם ואמר בהאי דרא יהון צדיקים ובהאי דרא בינונים ובהאי דרא רשעים. אמר רבי יוסי בוצינא קדישא הא אוקמוה 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים'. וקרא אחרא כתיב (איכה ג, לח) 'מפי עליון לא תצא הרעות והטוב', ואם קודם דאתיין לעלמא אתגזר עלייהו למהוי צדיקים או רשעים או בינונים, לא הוה עתיד למהוי לון אגרא ועונשא, ולא הוה ליה לנביא למימר לון 'מפי עליון לא תצא הרעות והטוב'. ולא הוה לון למארי מתניתא למימר 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים'. אמר רבי שמעון שאילתא דא עמיקא ואפליגו בה קדמאי וסגיאיין בשלו בה בגין דלא מטו לעומקא דרזא, 'על נביא אתמר האי קרא (ירמיה א, ה) 'בטרם אצרך בבטן ידעתך', ורזא דא 'הכל צפוי והרשות נתונה' (אבות פ"ג מט"ו), הא מילין אילין סתימין וכו'.

שו"ע או"ח סי' ה ס"א. ח. ע"ע להלן פר' שלח ד"ה ונודע כי: 'ונודע כי הסיבה המביאה להבחירה לבחור דרך א' מטור"ר הוא על ידי הדעת, כי אם אין דעת הבדלה מנין כמו שמצינו בגמרא (ירושלמי ברכות פ"ה ה"ב) 'מפני מה תיקנו הבדלה בחונן הדעת וכו', ועל ידי הדעת בוחר כל אחד לפי דעתו, כמו שמטחו הדעת שלו לאחד מן הקצוות או להיות מיצוע בדרך הממוצע בתערובת טוב ורע, וא"כ הדעת הוא עיקר הבחירה מאחר ששורשה ממנו. ונודע שהדעת הוא אחד ממידותיו של הקדוש ברוך הוא, שיש לו שורש למעלה בדעת העליון וכו' עיי"ש. ט. ע"ע להלן פר' דברים ד"ה דנודע סוד: 'דנודע סוד יציאת מצרים הוא כי הדעת היה בגלות ובקטנות שלא ידעו הדעת השלם לעבוד השי"ת בתענוג ובמוחין גדולין וכו', ובגלות מצרים היה דעת שלהם בקטנות מאוד שהוא בחינת 'מיצר ים' שהדעת שנמשך מדעת החכמה היה במיצר וקטנות, שלא היה אצלם הדעת הגדול, וביציאת מצרים שיצאו מן מיצר ים, שנתגדל ונתרבה הדעת את ה' כמ"ש (שמות ב, כה) 'וידע אלהים', שנתרומם דעת אלהים, וכמ"ש (יחזקאל טו, ז) 'ותרבי ותגדלי' שבאו ונתרבו ונתגדלו במוחין ודעת גדול לעבוד הבורא ברוך הוא בתענוג חזק והזוהר שהוא שמחה של מצוה ועבודה, וכמ"ש (מכילתא מס' שירה ג) 'ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל', שעבודה שלהן על ידי

ע"י ידיעת השי"ת יש את הבחירה ועל כן הידיעה והבחירה הכל אחד ואינם סתירה

לבחירה, מה שאין פן בלא דעת אין שיכות לבחירה, ובהיות פן, הבחירה והידיעה הכל אחד, כי במה בוחר האדם הלא בדת, והדעת של השם יתברך הוא הבחירה, אם פן זהו עצם ידיעת הבורא ברוך הוא שהוא יודע הבחירה, ואינם ענינים סותרים זה את זה רק הכל אחד כנ"ל, והבן:

אמנם מה שמבאר בש"ס (סוטה ג.) 'אין אדם עובר עברה אלא אם פן נכנס בו רוח שטות', הוא על ענין אחר. כי הלא נודע מה שאמר הפתוב (חבקוק ב, ד) 'יצדיק באמונתו יחיה', כי לפעמים אדם נופל מהדעת, והוא דרך נסיון מהבורא יתברך, שנוטלין ממנו הדעת לראות היעמד בדרךי ה', ואף על פי כן יאחז צדיק דרכו באמונתו, ואף על פי שנוטלין ממנו הדעת מכל מקום הולך ומתחזק בדרךי ה', מה שאין פן אם אין לו האמונה אז כשנופל מהדעת ונכנס בו רוח שטות יוכל לעבר עברה חס ושלום. ולזה פנו רבותינו ז"ל באמרם 'אין אדם עובר עברה אלא אם פן

בעת נסיון לוקחים הדעת מן האדם וע"י אמונה יכול להתחזק

נכנס בו רוח שטות, רצה לומר שנופל מהדעת דרך נסיון:

אך בגלות מצרים לא היה הדעת אצלם כלל, ולא היה אז שיכות לבחירה כאמור, וזהו לפי שהיה הדעת בקטנות, רצה לומר שהיו בדת כמו קטן שאין לו דעת², ולכן אמרו בש"ס (חולין יג.) קטן אין לו מחשבה. וזה שאמר הפתוב עוד 'ולמען תספר וגו' את אשר התעללתי במצרים, מלשון 'עולל ויונק'³, כמו אשר התקטנתי במצרים, רצה לומר שהיה הדעת בקטנות במצרים, ואחר זה אמר 'וידעתם כי אני ה' רצה לומר שיהיה להם הדעת השלם בצאתם ממצרים לידע את ה' בדת⁴:

במצרים היתה הדעת בקטנות כקטן שאין לו דעת

איתא בזהר הקדוש (ח"ב לד.) 'בא אל פרעה⁵, לך אל פרעה מביאי ליה'. וגם הקשיא שזכרו המפרשים שכתבתי לעיל. כי הנה הנס של יציאת מצרים היה שהדעת היה בגלות אצל פרעה הרשע במצרים, ולכן גלו ישראל לשם להוציא הדעת משם, וקשי השעבוד השלים⁶. ואיתא

בני ירוו למצרים כדי להוציא כל בחינות הדעת והתורה שהיו שם בגלות

◆ **ציונים ומקורות** ◆

ושינה המערכות, לידע ולהודיע שהוא היוצר הוא הבורא ואפס זולתו, ויתעלה בחינת הדעת, וזהו שנרמז בכתוב 'ואת אותותי אשר שמתי בס', כלומר באמצעות האותיות אשר שמתי בקרב פרעה ובכל עבדיו, ועתה כשתוציאו אותם תתגלה ותתפרסם 'כי אני הויה'⁷. טו. ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שיתי אותותי אלה בקרבו. ולמען תספר באוזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתי בס וידעתם כי אני ה'. טז. עיין שמו"ר טו, א ויפה תואר שם, ש"ך על התורה שמות ג, ז ד"ה ויאמר

יב. עיין לעיל ד"ה אמנם ובהערות שם, וע"ע דרך פיקודיך מ"ע כא חלק המחשבה אות ט. יג. ירמיה מז, ז. יד. ע"ע אור המאיר פר' בא ד"ה ויאמר ה': 'נודע שבמצרים היתה הגאולה על ידי התגלות אלהותו בכבודו ובעצמו, והכל בשביל שיוודע שיש אלהים בארץ בורא ומנהיג ומשגיח, כי טרם הראות אותות ומופתים במצרים, שכחו ולא ידעו מבורא עולם, וכאשר חכמים הגידו בגלות מצרים היה הדעת בגלות, שלא ידעו שיש אלוה, ועתה בגלויות המידות המה בגלות. ולהיות שהיה בחינת הדעת בגלות, הראה הקדוש ברוך הוא המופתים במצרים

סֵפֶר
עֲבוֹדַת
יִשְׂרָאֵל

פרשת בא

הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם. בַּמִּדְבָּר (שמו"ר טו, יג)
 'אָמַר שְׁלֹמֹה (משלי ח, טו) 'בִּי
 מְלָכִים יִמְלְכוּ', אָמַר רַבִּי לִוִי מִשָּׁל לְדוֹפָס
 שְׂזַרְקוּ לוֹ הַלְגִּינוֹת פּוֹרְפִירָא וְכוּ' עֵינַי
 שָׁם, מָה עוֹשֶׂה, פּוֹנֶה לְפָס וְכוּ' עֵינַי שָׁם,
 כָּךְ לִכְוֹ דוֹרוֹת מְלֻךְ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 בְּמִצְרַיִם. 'פּוֹנֶה לְפָס' שְׁנֵאמַר (שמות יד, ח)
 'וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יִצְאִים בְּיַד רָמָה', 'שָׂרָף אֶת
 הַשָּׂטֵר' שְׁנֵאמַר (שם יב, מ) 'וּמוֹשֵׁב בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵשְׁבוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם,
 'וּמוֹצִיא אֶת הַלְגִּינוֹת' וְהוּא נִקְרָא רֹאשׁ
 לְמַלְכוּתוֹ 'הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם', לְקַיֵּם מָה
 שְׁנֵאמַר 'בִּי מְלָכִים יִמְלְכוּ' עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ.
 וְלִכְאוּרָה בְּלִתי מוֹכֵן מָה שְׂיִכּוֹת 'יוֹצְאִים
 בְּיַד רָמָה' לְעֵנַי 'פּוֹנֶה לְפָס':

אֲמַנָם עַל פִּי דְרַכְנוּ יבֹאֵר. וְנִקְדִים לְפָרֵשׁ
 הַפְּתוּב 'בִּי מְלָכִים יִמְלְכוּ', כִּי
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרָא כָּל הָעוֹלָמוֹת כְּדֵי
 לְגַלּוֹת עַל מַלְכוּתוֹ, וְלָזֶה בְּרָא אֶת הָאָדָם
 וַיַּפֵּחַ בְּאָפִיו נְשִׁמַת חַיִּים כְּדִגְמָא
 שְׁלִמְעֵלָה. וְנָתַן לוֹ עֵינַי לְרֵאוֹת וְאֲזַנַיִם
 לְשִׁמְעַע וְאָף לְהַרְיֵחַ וּפֶה לְדַבֵּר, אֲשֶׁר
 אֲרַבַּע חוֹשִׁים הִלְלוּ הֵם כְּנֶגֶד אֲרַבַּע
 אוֹתוֹת הַיָּיִט כְּמוֹ שֶׁסֵּדֵר הָאֲרָ"י ז"ל.^א
 וּבִאֹר הַדְּבָר, כִּי הָעֵינַי נִגְדוּ הִי כִּי חוֹשׁ
 הָרֵאוֹת הוּא מְשַׁמֵּשׁ תְּמִידִי, כָּל זְמַן
 שֶׁהָעֵינַי פְּתוּחִים הוּא רוֹאֶה אֵיזָה דְבָר מָה
 שֶׁהוּא לְפָנָיו יֵהְיֶה מָה שְׂיִהְיֶה, לְכֵן חוֹשׁ

ארבע חושים
 הם כנגד ד'
 אותיות הוי"ה

הָרֵאוֹת הוּא כְּמוֹ הַיּוֹ"ד הִיא הַחֲכָמָה
 וְאֲצִילוֹת קָדְשׁוֹ שֶׁהוּא תְּמִידִי. וְאַחַר כָּךְ
 שְׂמִיעַת אָזְנוֹ, הֵגֵם שֶׁהוּא מְשַׁמֵּשׁ תְּמִידִי,
 מִכָּל מְקוֹם הוּא פְּחוֹת מַחוֹשׁ הָרֵאוֹת,
 שְׂבִזְמַן שָׂאִין לוֹ דְבָר לְשִׁמְעַע אוֹ דְבָר בְּנֵי
 אָדָם אוֹ אֵיזָה קוֹל אֵינּוּ מְשַׁמֵּשׁ בּוֹ, וְלִכֵּן
 הוּא נִגְדוּ אוֹת ה' בְּיַנְיָה מְקַשְׂרֵת בְּחֲכָמָה
 וּפְחוֹתָהּ מִמֶּנָּה. וְאָף לְהַרְיֵחַ הוּא פְּחוֹת
 מֵהֵם, כִּי הֵגֵם שְׂיֵשׁ לוֹ אֵיזָה דְבָר לְהַרְיֵחַ
 צָרִיךְ הָאָדָם לְהַמְשִׁיךְ הַרְיֵחַ עַל יְדֵי
 נְשִׁימַת הָאֹוִיר לְהַמְחִין וְהוּא עֵנַיִן מְעַשֵּׂי,
 עַל כֵּן הוּא נִחְשָׁב לְאוֹת שְׂלִישִׁי אוֹת ו'.
 וְאַחַר כָּךְ הָפֶה לְדַבֵּר שֶׁהַקּוֹל וְהַדְּבָר
 הַיּוֹצְאִים מִמֶּנּוּ עַל יְדֵי ה' מוֹצְאוֹת הָפֶה
 הֵם גְּשָׁמִים קֶצֶת וּפְחוֹתִים בְּמַעֲלָתָם
 וְנִחְשָׁב כְּנֶגֶד ה' אַחֲרוֹנָה:

וְנִחְזֹר לְעֵנַיִנּוּ, כִּי מִהִדְוֵעִי שְׂבִשְׁעַת
 הַבְּרִיאָה יִצְאוּ זֵי"ן מְלָכִין דְּמִיתוּ
 וּמְלָךְ הַח' הִדְר הַמְּתַקְנָם. פְּרוֹשׁ הָעֵנַיִן,
 שְׂיִצְאוּ הַמְּדוֹת בְּרִצּוֹנוֹ שְׂיִהְיֶה לָהֶם רְצוֹן
 לוֹמַר אֲנִי אֶמְלֹךְ, וְנִפְלוּ וְנִשְׁבְּרוּ עַד
 שֶׁהִמְלֹךְ הִדְר בְּחִינַת מ"ה הַחֲדָשׁ שְׂמִסְתַּכַּל
 כָּל דְבָר שֶׁהוּא כָּאֵין וְאֵנְחָנוּ מָה לְפָנָי
 בּוֹרָא כָּל זֶה הוּא הַתְּקוּן. וְלֹא תֵאמַר חֵס
 וְשְׁלוֹם כִּי הַמְּלָכִין דְּמִיתוּ וְהִקְלִפוֹת הֵם
 דְּבָר נִפְרָד וְיִצְאוּ בְּרִצּוֹנָם חֵס וְשְׁלוֹם, כִּי
 גַם זֶה שֶׁהֵם יִצְאוּ בְּרִצּוֹנוֹ הַפְּשוּט הַבְּלִתי
 מִשָּׁג וְגִלּוֹי וְיִדּוּעַ לְפָנָיו הַשְּׂבִירָה וְהַתְּקוּן

נפילת ושכירת
 הקליפות
 בשביל התענוג
 המגיע ע"י
 הבחירה של
 בנ"י

◆ ציונים ומקורות ◆

ב. עץ חיים שער אח"פ פ"א. ג. עץ חיים שער
 סדר האצילות פ"ב.

א. 'ושורף את השטר ומוציא הלגיונות והיא
 נקראת ראש למלכותו כך לכ"ו דורות וכו'.

כח השי"ת גם בדבר שנדמה שהיא נגד רצונו

על ידי התורה והמצוות, כי רצה להתענג בפניכול על ידי זרע אברהם יצחק יעקב בדרך בחירה ושכר וענש:

וזהו שאמר שלמה המלך עליו השלום 'בי מלכים ימלכו', דהינו שגם המלכין דמיתו וכל עוברי רצונו גם הם ברצוני, 'פי לא מחשבותי מחשבותיכם' והוא דבר נפלא להבין, וחסידה להפריד שום ענין בעולם מרצון בעל הרצון בורא כל, כי בזה הטעות נפלו נמרוד וחסריו וכל אותם הדורות של עשרים ושש דורות שהיו קדם התקון על ידי התורה, שהם היו נזונים בחסדו של המקום ברוך הוא, ובזכות הצדיקים המועטים שהיו ביניהם אדם, שת, חנוף, וכדומה עד אברהם יצחק יעקב והשבטים, ואז היה הבורא ברוך הוא 'משל לדופס' צרוף 'דו כס', שהיו אומרים הרשעים שתי רשיות יש וכל אחד מתנשא אני אמלך. עד שזרקו לו הפורפירא הוא לבוש המלכות כי הוא לבדו מלך על כל העולם. כי יש עוד צרוף במלת 'דופס' כ"ו' הוא שם הוי"ה 'ד"ס' עם הכולל הוא אדנ"י, דהינו כשהוא מלך בכלל על כל הארץ, ואז 'פנה לפס' שהיה מסיר את המס וכל מיני שולט ומושל מעליהם שנאמר 'ובני ישראל יצאים ביד רמה', כי

שם רמ"ה הוא מורה על גלוי הבורא ברוך הוא עם כנסת ישראל בשלשה יחודים שגימטריא נ"ר, והוא סוד 'רמה ידך בל יחזיון' (ישעיה כו, יא) עין בפדור"י בכונת קריאת שמע לשוכבים, יחוד ד'. 'ושרף את השטר' פרוש שהיה שטר עליהם להיות בשעבוד ארבע מאות שנה, והקדוש ברוך הוא חשב את הק"ץ הינו ק"צ שנים מלדת יצחק ולא היו אלא רד"ו. 'ונקרא ראש למלכותו' שנתגלה ביציאת מצרים ובחדש ניסן שהוא ראש השנה למלכים (ר"ה ב.). 'וירא ישראל את היד הגדלה' (שמות יד, לא), כי כח הבורא ברוך הוא גם דבר שנדמה שהוא נגד רצונו כמו המצרים וכדומה, וזה 'בי מלכים ימלכו':

איתא במדרש (טו, כז) 'למה נקראו ישראל בני בכרי, לפי שפכתוב בתורה (דברים כא, יז) 'פי את הבכור בן השנואה יפיר לתת לו פי שנים', כף ישראל יורשים שני עולמות העולם הזה והעולם הבא, ולכך מסר הקדוש ברוך הוא סוד הלבנה לישראל שיהיו הם מונים בה' וכו', עין שם". 'ובשם שהלבנה הוא של אור כף ישראל נוחלין האור שנאמר (תהלים צז, יא) 'אור זרע'

◆ ציונים ומקורות ◆

של אש כך הם עתידין לידון בה שנאמר (מלאכי ג, ט) 'כי הנה היום בא בוער כתנור' וכשם שהלבנה נראית ביום ובלילה כך ישראל מושלים בעולם הזה ובעולם הבא וכשם שהלבנה היא של אור כך ישראל נוחלין האור שנאמר (תהלים צז, יא) 'אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה', ואומר (ישעיה ס, א) 'קומי אורי כי בא אורך', ולכך נאמר 'החדש הזה לכם' שיהא שלכם שאתם בדוגמתה'.

ד. סדור ר' שבתי ח"ב כח: ה. 'דבר אחר למה נקרא ישראל בני בכורי, לפי שכתוב בתורה (דברים כא, יז) 'כי את הבכור בן השנואה יכיר לתת לו פי שנים' כך ישראל יורשים שני עולמות העוה"ז והעוה"ב ולכך מסר הקב"ה סוד הלבנה לישראל שיהיו הם מונים בה, והעובדי כוכבים מונין לחמה לומר, מה חמה אינה אלא ביום כך אין מושלים אלא בעולם הזה, ומה החמה היא

המלכת הקב"ה
ע"י תורה
ומצוות ודלא
כטעות
המצרים
והכופרים

לצדיק' וגו' ואומר (ישעיה ס, א) 'קומי
אורי פי בא אורך' ולכך נאמר 'החדש
הזה לכם' וגו':

כָּבֹד כְּתַבְתִּי בְּאֶרֶץ בְּהַגְהוֹת לְסֹפֵר
גְבוּרוֹת ה' עֲנִין הַכְּפִירָה שֶׁל
הַמְצָרִים וְהַבְּאִים אַחֲרֵיהֶם וְנִלְכְּדִים בְּרִשְׁת
הַטְּעוֹת, בְּאֶמְרָם לְפִי עֶרְךָ הָאֱלֹהִים הַגָּדוֹל
אוֹר אֵין סוֹף דְּלִית מַחְשָׁבָה תְּפִיסָה בִּיה
כָּלֵל וְאֵין לוֹמֵר בְּעֶצְמוֹתוֹ עֲנִין רְצוֹן וְשׁוּם
מְדָה מֵהַמְדוֹת, וְאִם כֵּן אֵין נֶכּוֹן לוֹמֵר
שֶׁהוּא מִתְנַהֵג לְפִי עֲבוּדָת בְּנֵי אָדָם וְרוֹצֵה
בַּתּוֹרָה וּבַמְצוּוֹת כְּדִי שְׁיִגְיַע לוֹ אֵיזָה
תַּעֲנוּג וְנַחַת רוּחַ מֵהַשׁוֹמְעִים בְּקוֹלוֹ, שְׂאֵם
כֵּן הוּא גִרְעוֹן בְּעֶרְךָ אֵין סוֹף, וְעַל יְדֵי זֶה
הֵם כּוֹפְרִים בְּהַשְׁגָּחָתוֹ בְּעוֹלָם הַשְּׁפֵל, כִּי
לְפִי דַעְתָּם אֵינָה הַמְּדָה לְפִי כְבוֹדוֹ
וּבְעֶרְכוֹ וְגוֹרְעֵין וּמוֹסִיפִין וְקָרוּ לִיה אֱלֹהָא
דְּאֵלֵהֶיא. וְלְפִי דַעְתָּם הַהִשְׁפָּעָה נוֹזְלָת
מְכוּכְבִּים וּמְזֻלוֹת הַנִּבְרָאִים כִּי יֵשׁ לָהֶם
אֵיזָה שְׂיִכוֹת וְיַחוּס עִם עוֹלָם הַזֶּה, וְנִקְרָא
בְּזֵהר הַקְּדוֹשׁ (זו"ח לב.) 'דְּפִלְחוּ לְחַמָּה
בִּישָׂא', דְּהֵינּוּ עֶקֶר עֲבוּדָתָם לְכַח בְּגָבוּל
הוֹאִיל וּבְעַל הַפְּחוֹת מְבֻלֵי גָבוּל וּמָה שְׂדֵי
כִּי נַעֲבֹדְנוּ. אָבֵל יִשְׂרָאֵל מוֹנִין לְלִבְנָה

היא המלכות להמליך את הבורא ברוך
הוא ולעבד לאין סוף היוצר כל ומנהיג
ומחיה את הכל ועובדים לו ועל פי
תורת אמת אשר נתן לנו דרכיה דרכי
נעם, כי אף על פי שהבורא כל לא
יערכנו מדה ורצון והשגחה שהם בגבול,
מכל מקום בודאי אמת שברצונו הפשוט
שברא עולמו נחית מדרגוהי וקרא
לגרמיה גדול בגדלה וגבור בגבורה, כמו
שמוכא ברעיא מהימנא פרשת בא (ח"ב
מכ:), עין שם':

כִּי לְדַבְרֵי הַטּוֹעִים וְטְעוֹתָם שְׂהֵם
מַגְבִּיהִים כְּבוֹד אֵין סוֹף בְּזֵה שְׂאֵינו
מִשְׁגִּיחַ בְּעוֹלָם הַשְּׁפֵל, אֲדַרְבֵּה הֵם גּוֹרְעֵין
וּמִתִּישִׁין כַּח שֶׁל מַעְלָה, מִמָּה נִפְשָׁךְ, לְפִי
כְבוֹד הַבוֹרָא בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא אֵין סוֹף
אֶף הַשְּׂמִים וְשְׂמֵי הַשְּׂמִים וּשְׂרָפִים
וְאוֹפָנִים וְחִיּוֹת הֵם כְּאֵין וְאָפֵס נַחֲשָׁבוּ לוֹ
כִּינּוֹן שְׂהֵם עַל כָּל פְּנִים כַּח גְּבוּלֵי, וְאֵין
לְחַלֵּק לְפָנֵי עֶרְךָ אֵין סוֹף בֵּין כָּל חִלְל
הַעוֹלָם הַנִּבְרָא וּבֵין גִּרְעֵין אֶחָד, כִּי
הַהִבְדֵּל בֵּינֵיהֶם שִׁיךְ לוֹמֵר זֶה גָּדוֹל וְזֶה
קָטָן הֵימְנוּ בְּעֶרְךָ מְדָה וּגְבוּל, אָבֵל בְּעֶרְךָ
אֵין סוֹף אִם חַס וְשְׁלוֹם יַעֲלֶה עַל דַּעְתָּנוּ

התשובה
לדברי הטועים
בהשגחת
הש"ת

◆ ציונים ומקורות ◆

וקרא ליה בינה, והוא קרא לגרמיה מבין בה וכו',
לבתר (ישעיה יא טו) והכהו לשבעה נחלים, ועבד
ליה לשבעה מאנין יקירין, וקרא לון גדולה,
גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות, וקרא
גרמיה גדול בגדולה וחסיד, גבור בגבורה,
מפואר בתפארת, מארי נצחון קרבין בנצח נצחים,
ובהוד קרא שמיה הוד יוצרנו, וביסוד קרא שמיה
צדיק, ויסוד כלא סמיך ביה כל מאנין וכל עלמין,
ובמלכות קרא שמיה מלך. ולו הגדולה והגבורה
והתפארת והנצח וההוד, כי כל בשמים דאיהו
צדיק, ולו הממלכה דאיהו מלכות'.

ו. גבורות ישראל על הגש"פ ד"ה גדול עצום על
גבורות ה' פי"ב. ז. 'הכי עילת העילות עביד
עשר ספירות, וקרא לכתר מקור, וביה לית סוף
לנביעו דנהוריה, ובגין דא קרא לגרמיה אין סוף,
ולית ליה דמות וצורה, ותמן לית מאנא למתפס
ליה למנדע ביה ידיעא כלל, ובגין דא אמרו ביה,
במופלא ממך אל תדרוש, ובמכוסה ממך אל
תחקור. לבתר עבד מאנא זעירא ודא י',
ואתמליא מניה, וקרא ליה מעין נובע חכמה,
וקרא גרמיה בה חכם, ולההוא מאנא קרא ליה
חכמה, ולבתר עבד מאנא רברבא, וקרא ליה ים,

ספר
קדושת
לוי

פְּרִשְׁת בֵּא

וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה בֵּא אֶל פְּרַעֲהַ כִּי
אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת לְבָבוֹ כֹּה. רְאוּי
לְדַקְדֵּק לְמָה נֹאמַר 'בֵּא אֶל פְּרַעֲהַ'
וּבְמָקוֹם אַחֵר נֹאמַר (שמות ז, טו) 'לֵךְ אֶל
פְּרַעֲהַ'. עוֹד לְמָה בְּמִכְתַּת אֲרָבָה נֹאמַר 'כִּי
אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת לְבָבוֹ':

וַיִּבְאֵר, כִּי הֶעֱנִין הוּא שְׂיֵשׁ שְׁנֵי סוּגֵי
נְסִים הַנְּעֻשִׂים לְיִשְׂרָאֵל, אַחַד
שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ מֵעֲנִישׁ אֶת הַמְרַעִים
לְיִשְׂרָאֵל וְאִזִּי חִדְלוּ הָרַע, שְׁנִית שֶׁהֵשֵׁם
יִתְבָּרַךְ מִהַפֵּךְ לְבַב הַשָּׂרִים וְיוֹעֲצִים
עֲלֵיהֶם לְטוֹבָה. וְהִנֵּה בְּאַחֲשׁוּרוֹשׁ לֹא
מְצִינוּ שְׁנַעֲנֵשׁ רַק הַמֶּזֶן, אֲבָל אַחֲשׁוּרוֹשׁ
הַפֶּךְ הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ לְכַבּוֹ לְטוֹבָה עַל עַמּוֹ
בֵּית יִשְׂרָאֵל:

וְזֶהוּ הַרְמֵז בְּתוֹרַתְנוּ. שֶׁהִנֵּה כָּל מִכָּה שֶׁמֵּשׁ
חֹדֶשׁ אַחֲדָה, וּבְחֻצֵי נִסְחָן הִיָּה מִכְתַּת
בְּכוֹרוֹת, וּמִכְתַּת אֲרָבָה הִיָּה בְּתַחֲלָה בְּחֻצֵי
שֶׁבֶט שְׁלֹשִׁים יוֹם קִדְם לְפוֹנִים, וְזֶה הַרְמֵז
'כִּי אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת לְבָבוֹ' שֶׁלְּבָבוֹ מְסוּר
אֶצְלִי, וּמִדָּה טוֹבָה מְרַבָּה², נִמְצָא אִם

יש שהקב"ה
מעניש
המריעים לבני
ויש שמהפך
לבם להטיב
לבני

במכת ארבה
שהיתה לי יום
קודם פורים
נרמז שהש"ת
יכול ה' להפוך
לב השרים
לטובת בני
כמו
באחשורוש

מְסוּר אֶצְלִי לְהִכְבִּיד אֶת לְבָבוֹ מִכָּל שְׂכָן
שְׂאוּכַל אֲנִי לְהַפֵּךְ לְבַב הַשָּׂרִים וְהַיּוֹעֲצִים
לְטוֹבָה עַל עַמּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וּכְמוֹ
שֶׁשׂוֹאֲלִין וְדוֹרְשִׁין שְׁלֹשִׁים יוֹם קִדְם כֹּה
(פסחים ו. א), כֵּן הִיָּה הַרְמֵז שְׁלֹשִׁים יוֹם קִדְם
לְפוֹרִים שִׁיְהַפֵּךְ לְבַב אַחֲשׁוּרוֹשׁ לְטוֹבָה
בְּמָה שֶׁאָמַר 'כִּי אֲנִי הִכְבַּדְתִּי כֹה':

וַיֵּלֶךְ פִּי זֶה נִפְרַשׁ 'בֵּא אֶל פְּרַעֲהַ'. כִּי
לְכַאוּרָה הָאֵיךְ יִקְרַב מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹ
לְפְרַעֲהַ הַרְשָׁע, וְלָזֶה אָמַר לוֹ הֵשֵׁם
יִתְבָּרַךְ לְמֹשֶׁה 'בֵּא אֶל פְּרַעֲהַ' הִנֵּנוּ לְקָרַב
אֶת עַצְמוֹ אֵלָיו, וְאִם תֹּאמַר הָאֵיךְ אִקְרַב
לְאָדָם רָשָׁע, אָמַר 'כִּי אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת
לְבָבוֹ' וּבִיָּדֵי הוּא מְסוּר, וּמִדָּה טוֹבָה
מְרַבָּה וְיִכּוֹל אֲנִי לְהַפֵּךְ טוֹבָה עַל עַמִּי
בֵּית יִשְׂרָאֵל:

עוֹד יִבְאֵר בֵּא אֵל פְּרַעֲהַ. כִּי בְּסִדְר
תִּשְׁרֹק הַסּוֹף הוּא אוֹתִיּוֹת
'בֵּא', כִּי תִשְׁרֹק מוֹרָה עַל דִּין³, וְזֶה שֶׁאָמַר
הַפְּסוּק 'לְמַעַן שְׁתִּי אֶתְּתִי אֵלָה בְּקָרְבוֹ':

ה' אמר
למש"ר שלא
יחשוש
להתקרב
לפרעה כיון
שהוא מסור
בידו

כא רומז לסדר
תשר"ק שהוא
בחי' דין

◆ ציונים ומקורות ◆

לב עבדיו למען שיתי אותותי אלה בקרבו.
ה. עיין תיקו"ז טז. "והמשכילים יזהירו", אילין
אינון אתוון, דהוה לון שכל לאעלא קדם מלכא,
כל חד על תיקונוי, מסטרא דגבורה עאלו כולהו
למפרע, בגין דאיהי דרועא שמאלא תשר"י, ודא
איהו בראשית ב"א תשר"י, בגין דבמידת הדין
אתברי עלמא, ובגין דא עאלו למפרע. וע"ע אור
החיים בראשית א, א: 'אמרו ז"ל כי האותיות
כשהם בדרך ישר על זה הדרך אלף בית גימל'
וכו' הם רומזים למידת רחמים, וכשהם למפרע

א. ראה שמו"ר ט, יב: "וימלא שבעת ימים אחרי
הכות ה' את היאור" (שמות ז, כה), רבי יהודה ורבי
נחמיה, אחד מהם אומר כ"ד ימים היה מתרה
בהם עד שלא בא המכה ושבעה ימים המכה
משמשת בהם, ואחד מהם אומר ז' ימים מתרה
בהם וכ"ד ימים היתה המכה משמשת בהם.
ב. סוטה יא. 'לעולם מידה טובה מרובה ממידת
פורענות'. ג. 'שואלין ודורשין בהלכות הפסח
קודם הפסח שלושים יום'. ד. 'ויאמר ה' אל
משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת

מצרים היו
ראויים לקבל
המכות אף בלי
הכבדת הלב

או ויאמר בא אל פרעה וכו' את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אתתי אלה בקרבו. לכאורה צריכין להכין, הלא זולת כבודות לב ראויין למכות דצ"ך עד"ש באח"ב, כמו שמבאר בתנא דבי אליהו (רבה פ"ז) ובפיט' שכל המכות מדה כנגד מדה שהצרו לישראל:

ולפי מה שבארנו" תכן, שמתוך כבודות לב אין פתחון פה להמצרים להתנצל ולומר שקימו גזרות הבורא ברוך הוא, דכיון שהשם יתברך שלח על ידי משה עבדו לפרעה 'שלח עמי ויעבדני' ולא רצה פרעה לשלח, נראה בעליל שלא רצה פרעה לקיים גזרות

הכבדת לב
פרעה היתה
כדי שלא יהיה
לו פתחון פה
לומר שיעבד
את ישראל כדי
לקיים גזרת ה'

◆ ציונים ומקורות ◆

על זה הדרך ת"ו שי"ן רי"ש וכו' הם מורים על מידת הדין, וזה לך האות חודש 'תשרי', שהאותיות למפרע ת"ו שי"ן רי"ש הוא זמן הדין הגדול, אלא שהשם לצד רחמיו שיתף אות אחת משם הרחמים והיא יו"ד לרחם הדין'. ו' עשר מכות הביא הקב"ה על המצריים, וכולן לא בא עליהן אלא בשביל הדברים שהיו חושבין על ישראל לעשות, לפי שכל דבריו של הקב"ה אמת, מידה כנגד מידה, ואין מידה רעה יוצאת מלפניו אלא מידות טובות, ובשביל מעשיהן המקולקלין של בני אדם מידה רעה יוצאת עליהם' וכו' עיי"ש. ז. תוקן ע"פ מאמר כללות הניסים בדפו"ר. וראה פייט לחזרת הש"ץ שחרית יום ב' דפסח: 'כי כמידתם למו מדדת, וכל היקום בם למדת, וכמו ענוי עם אשר חמדת, בה במידה אותם השמדת. הם שפכו כמים דם עולליהם, לכן לדם נהפכו נוזליהם. הם מעכוים למען השחיתם, לכן עלתה צפרדע ותשחיתם. הם לחצום בעפר וחומר ללבון לבנים, לכן הומר עפרם לכינים. הם הגלום להביא חיות להצדאות, לכן ערוב בא בגבולם להצדות. הם השיתום כמו חללי קבר, לכן חייתם סגרה לדבר. הם אסרום להריק רבועות, לכן מס חמודים באבעבועות. הם העבידום בפרך בחום ונשף, לכן סגר מקניהם לברד וגם רשף. הם גאו במלך אין לארבה, לכן לא היה כן ארבה. הם האפילו ברה כשמש, לכן בשברם יום נחשך לאמש. הם יעצו לאבד בן בכור, לכן חצות לילה נגף בם כל בכור. הם זממו לאבדם במים, לכן באו באש ובמים'. ח. כ"ה להלן במאמר כללות הניסים. וראה לעיל שם ד"ה ותתן אותות: 'הרמב"ן (בראשית טו, יד), וכן הרמב"ם בספר המדע (הל' תשובה פ"ו ה"ה)

כתבו מדוע נענשו הרשעים כגון פרעה ונבוכדנצר על שהחריב בית המקדש, הלא השי"ת ציוה על ידי עבדיו הנביאים שיחריב נבוכדנצר את בית המקדש. וגם פרעה, הלא השם יתברך אמר לאברהם אבינו ע"ה (בראשית טו, יג) 'ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום'. ועיין ברמב"ן פרשת לך לך על פסוק 'כי גר יהיה זרעך', עיין שם שהאריך בזה. ונראה דרך משל, למי שיש לו בן יחיד ורוצה שילך בדרך הישר לעבוד את הבורא ברוך הוא בתורה ובדרך ארץ, ומצוה את רבו שאם לא ירצה ללמוד רשות בידו להכות אותו בשבט מוסר ולהוכיחו ולהדריכו בדרך הישר בתורה ובדרך ארץ ויוכיחו בשבט מוסר שישמע לקול מוסר הורים ומורים וישמע למוסר אביו ואמו, ועל כל אלו הדברים רשות נתונה להוכיח בשבט מוסר לבנו יחידו. והנה האב כשרואה שהרב מכה את בנו ומלמדו בדרך להועיל, בודאי לבו כואב ובשרו עליו יכאב בראותו ילדיו ובניו המה בצער ומייסרים אותם במכות, אפס בהעלותו על לבו שעל ידי הכאות ויסורין ילך בנו בדרך טובים, וישמע לקול אביו ואמו ולקול הורים ומורים, אזי יערב לו ויבשם לו ומתוק לחכו ההכאות והיסורין שמיסרין את בנו, כיון שמלמדו בדרך להועילו. אכן אם רבו הולך בדרך לא טוב, וגונב ורוצח, ומכה אותו ומייסר אותו ומזהיר אותו שיהיה זולל וסובא וילך בדרך מעוקל וכו', אזי על ההכאות האב נפשו עליו תאבל ובשרו עליו יכאב, ונוקם ברבו המכה את בנו למען יסור מדרך הטוב לדרך הרע. והנקמה בשביל שני דברים. אחד, על יסורין מההכאות לבנו, ועוד, בשביל שלימד את בנו להיות איש בליעל וילך

יִשְׁתַּעֲבְדוּ בְּהֶן בְּיִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִדְּאִי.
 וְשָׂאֵל אוֹתִי כִּי תִבֶּת 'בְּהֶן' אֵין לוֹ פְּרוּשׁ,
 וְהָיָה לִיהָ לְמִימַר 'שָׂלָא' יִשְׁתַּעֲבְדוּ
 בְּיִשְׂרָאֵל. וְלִפִּי מָה שֶׁפִּתְּבַתִּי נִיחָא,
 כְּלוּמַר 'שָׂלָא' יִשְׁתַּעֲבְדוּ בְּהֶן בְּיִשְׂרָאֵל'
 תִּבֶּת 'בְּהֶן' פְּרוּשׁ לְצַרְף עֲצָמָן, כְּלוּמַר
 שָׂלָא יִשְׁתַּעֲבְדוּ בְּיִשְׂרָאֵל רַק לְקִיָּם מְצוֹת
 הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא שְׂצוּהָ שְׂיִהִיָּה יִשְׂרָאֵל
 בְּגִלּוֹת, וְאִזּוֹ לֹא יִהְיֶה 'יוֹתֵר מִדְּאִי', כְּאֲשֶׁר
 כְּתִבְנוּ לְעִילַיִי כִּי הִמְכָּה בֶן הַמֶּלֶךְ וְאוֹהֵב
 הַמֶּלֶךְ יֵשׁ לוֹ צֶעַר מִהַכָּאָה אֵינוֹ מְכָה אוֹתוֹ
 יוֹתֵר מִדְּאִי, וְזֶהוּ 'בְּהֶן' לְצַרְפֵּן, כִּי 'בְּהֶן'

הַבּוֹרָא וּמְצוֹתָיו, אִם כֵּן מָה שֶׁשְׁעֵבְדִּי עִם
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵינוֹ כִּי אִם בְּזִדּוֹן לְבוֹ לְעִנּוֹת
 אֶת עַמּוֹ, וְלִכֵּן רָאוּי לְמִכּוֹת הַלְלוֹ. וְזֶהוּ
 שֶׁאָמַר הַכֶּתוּב 'כִּי אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת לְבוֹ
 לְמַעַן שְׂתִי אֶתְתִּי אֶלֶּה בְּקִרְבּוֹ', שָׂלָא יִהְיֶה
 לָהֶם פְּתִחוֹן פֶּה לְמַצְרִים לֹמַר כִּי הוּא
 עֲבוּר גְּזֵרַת הַבּוֹרָא, שֶׁהָרִי פְּרַעָה מְרַד בֶּה'
 וְאָמַר (שְׁמוֹת ה', ב') 'מִי ה' וְלֹא רָצָה לְשַׁלַּח
 לְקִיָּם מְצוֹתָיו:

וְעַל פִּי זֶה יְבָאָר מָה שֶׁשָּׂאֵל אִישׁ אֶחָד
 מִתּוֹשְׁבֵי קְהֵלְתֵנוּ, בְּגִמְרָא דְכְּתוּבוֹת
 (קִיא.) י' 'שָׂלָשׁ שְׁבוּעוֹת הִשְׁבִּיעַ, שָׂלָא

ה' השביע
 האומות שלא
 ישעבדו את
 בני לצורך
 עצמם רק
 לקיים גזרת ה'

◆ ציונים ומקורות ◆

לעשות רצון הבורא ברוך הוא וברוך שמו,
 בודאי היו עושים בבושה ואימה ובריאה, ולא
 בחרופין וגדופין כדרך שעשה נבוכדנצר הרשע
 בחורבן בית המקדש. ט. תוקן ע"פ מאמר
 כללות הניסים בדפ"ר. י. ואחר באו משה
 ואהרן ויאמרו אל פרעה כה אמר ה' אלהי
 ישראל שלח את עמי ויחגו לי במדבר. ויאמר
 פרעה מי ה' אשר אשמע בקולו לשלח את
 ישראל לא ידעתי את ה' וגם את ישראל לא
 אשלח. יא. ג' שבועות הללו למה וכו', ואחת
 שהשביע הקדוש ברוך הוא את העובדי כוכבים
 שלא ישתעבדו בהן בישראל יותר מדאי.
 יב. כ"ה להלן במאמר כללות הניסים. וראה
 לעיל שם ד"ה אמנם ב' טעמים: 'למשל המלך
 שצויה לעבדו שיקח עטרה מעל ראשו, והנה
 לולי צוואת המלך הלוקח עטרה למלך מעל
 ראשו חייב מיתה, אפס כיון שצויה המלך כן
 ליקח עטרה מעל ראשו, רשות לו ליקח. אמנם
 כיון שהוא עושה בזיון המלך, היה לו לעשות
 באימה ויראה, והיה לו לצער את עצמו על בזיון
 המלך, ולא בשמחה ובטוב לבב. והעושה כן
 בשמחה ובטוב לבב ליקח עטרה מעל ראש
 המלך, נראין הדברים ששמח בתקלת המלך,
 ורצונו וחפצו בתקלת המלך, ונראים דברים
 שרצונו לעשות הכל נגד המלך, והמלך נוקם בו,
 כן הדבר הזה, שישעיה הנביא ע"ה וירמיה

בדרך לא טוב. והנה אחר שנבוכדנצר הרשע גזר
 ומנע את ישראל מלעשות מצות הבורא ברוך
 הוא, אזי השם יתברך מקרקר קיר על צרות
 ישראל, אחר שנבוכדנצר הרשע וכן כל הרשעים
 מייסרין אותם ובצרתם לו צר, וזהו המחשבה
 שעל ידי יסורין יעשו תשובה לא נגמרה, כי
 אדרבה רשעים הללו מבטלין את ישראל ממצות
 הבורא ברוך הוא שישוּבו. ועוד טעם אחר
 שנענשו מצירי ישראל, והוא קרוב לטעם
 הראשון. כי אם היה כוונת הרשעים במה
 שמצירין ובמה שהחריב נבוכדנצר הרשע את
 בית המקדש, אם היה כוונתו רק לקיים מצות
 הבורא ברוך הוא, אפשר לא היו נענשין. רק
 כוונתם היה שזדון לבם השיאם ורגליהם לרע
 ירוצו וכל כוונתם היה רק להרע, ואלולי שהשם
 יתברך גוזר זה גם כן היו עושין רע ומייסרין, כי
 דרכם כסל למו ורגליהם לרע ירוצו. ולכן נענשו,
 כיון שכל כוונתם לא היה לעשות רצון יתברך
 שמו, רק כוונתם היה לעשות רע ולייסר ולהרע
 את ישראל, לכן השם יתברך נוקם בהם. אמנם
 ב' טעמים הנ"ל הוא דבר אחד, שבאם היה
 כוונתם לעשות רצון הבורא ברוך הוא וברוך
 שמו, בודאי היו מניחים ישראל לעשות תשובה
 ולא היו כופין לישראל לעבור על מצוותיו, כי כן
 רצון הבורא ברוך הוא וברוך שמו שעל ידי
 יסורין יעשו תשובה. ועוד, שבאם היה כוונתם

יְהִי זַרְעֲךָ וְכוּ' אֵף עַל פִּי כֵן אֶת הַגּוֹי
אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָן אֲנִי, אֵף עַל פִּי שְׁגִזְרָתִי
עַל זַרְעֲךָ לְהִיּוֹת גֵּרִים וְעַבְדִּים אֵף עַל
פִּי כֵן אֲשַׁפֵּט אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ וְלֹא
יִפְטְרוּ בְּעִבּוֹר שְׁעָשׂוּ גִזְרָתִי כו', אֲשֶׁר
אֲנִי קֹצֵפְתִי מֵעַט וְהֵמָּה עֲזְרוּ לְרַעְהָ
(זכריה א, טו), וְכֵן הָיָה בְּמִצְרַיִם, כִּי
הוֹסִיפוּ לְהִרְעוּ, כִּי הִשְׁלִיכוּ אֶת בְּנֵיהֶם
לְיָאֹר, וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם" (שמות א, יד),
עַד כָּאן דְּבָרָיו שְׁהֶאֱרִיךָ^ט:

פְּרוֹשׁ לְצַרְפֶּן, וּפְרוֹשׁ בְּהֶן כְּמוֹ לְהֶן
שְׁפְרוֹשׁוּ לְצַרְפֶּן גַּם בְּהֶן פְּרוֹשׁ לְצַרְפֶּן,
לֹא לַעֲשׂוֹת גִּזְרַת הַבּוֹרָא. וְכֵן הוּא בְּתַקּוּנֵי
זֶהָר (כד.) 'בְּרֵאשִׁית' (בראשית א, א) 'יָרָא
בְּשֵׁת" עֵינַי שְׁמִי" שְׁהִשְׁמִי יִתְבָּרַךְ הַשְּׁבִיעִי
אוֹתָן שְׁיִנְהֲגוּ כְּבוֹד בְּיִשְׂרָאֵל:
וְאֶפְשָׁר זֶה הָיָה דַעַת הַרְמַב"ן שְׁכַתְב
הָא שְׁהֶעֱנִישׁ אֶת הָאֱמוֹת
הָעוֹלָם, וְזֶה לְשׁוֹן הַרְמַב"ן בְּפִרְשֵׁת לָךְ
לָךְ עַל פְּסוּק (בראשית טו, יג) 'כִּי גַר

המצרים נעשו
על שהוסיפו
להרע יותר
מהגזרה

◆ ציונים ומקורות ◆

ורוצים בצרת תפארת ישראל, ואין כוונתם
לקיים מצות הבורא ברוך הוא על ידי עבדיו
הנביאים, וראוי לנקום בהם על שמייסרין את
עמו בני ישראל אשר בך אתפאר' (ישעיה מט, ג),
ודמות יעקב חקוק מתחת כסא כבודו' (בר"ר פב,
ב). יג. 'בראשית' ירא בשת', ווי ליה לסמא"ל
כד קודשא בריך הוא ייתי הוא למפרק לשכינתא
ולישאל בנהא, ותבע מיניה ומשבעין אומין
ומממנן דילהון כל עאקון דעאקו לישאל
בגלותא, בגין דקדם דגלו ישראל גלי ליה
קודשא בריך הוא דהוון עתידין ישראל למהוי
תחות שעבודייהו, ולמיפק מתחות שעבודייהו,
ואחזי ליה ולשבעין ממנן דתחות ידיה אגרא
דילהון אי הוון אוקרין לישאל בגלותא, הדא
הוא דכתיב (בראשית לט, ה) 'ויברך ה' את בית
המצרי בגלל יוסף', ואיהו וממנן דיליה לא עבדין
להון יקרא, אלא עבדין בהון ובשכינתא קלנא,
דאמרין לון כל יומא 'איה אלהיך' (תהלים מב, ד),
ובגין דא קלא נפיק לגביה כל יומא מן שמיא
ואמר 'ירא בשת', יהא לך כיסופא מן שכינתא'.
יד. 'ויאמר לאברם ידוע תדע כי גר יהיה זרעך
בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם ארבע מאות
שנה. וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנוכי ואחרי
כן יצאו ברכוש גדול'. טו. 'וענין הכתוב, אף על
פי שאני אומר לך 'לזרעך נתתי את הארץ הזאת'
(בראשית טו, יח), ידוע תדע כי טרם תתי אותה
להם יהיו גרים 'בארץ לא להם ארבע מאות
שנה' וגם 'יעבדום ועינו אותם' וכו'. 'וגם את הגוי

הנביא ע"ה התנבאו שיחרב בית המקדש
בעוונותינו וליטול עטרת ראשינו, היה למחריבו
להחריב אותו באימה ויראה, ושיצערו
המחריבים את עצמם בחורבן בית המקדש
שמחריבין בית האל, כדרך הנוטל עטרה מעל
ראש המלך בציווי המלך. והם לא עשו כן, כי
אם חרפו וגדפו ושמחו בחורבן בית ה' אלהינו.
וראוי לעשות נקמה בהם ולקעקע ביצתן, עבור
ששמחו בתקלת המלך ובחילול השם ובקלון
מלכות שמים. ויותר שחרפו וגדפו בהן, נראין
הדברים שלא היה כוונתם לעשות רצון הבורא
יתברך שמו וכו'. וביותר ראוי לנקום בהם
כשמצירין את ישראל, כי כשהמלך מצוה
לעבדיו לייסר את בנו שהולך לתרבות רעה,
והנה אם העבד אוהב את המלך, אזי עולה
במחשבתו כי המלך יש לו צער כשמייסרין את
בנו, וגם לעבד ראוי לצער בצער המלך, והיה לו
לעבד לצער את עצמו כשמייסר את בן המלך.
אכן אם העבד שמח כשמייסר את בן המלך,
נראה שהוא שונא להמלך ומשמח את עצמו
בתקלת המלך, ראוי להמלך לנקום בהם כיון
שהוא שונא המלך. כן הדברים, כשהשי"ת מסר
את ישראל עמו ביד הרשעים לייסרם, היה
לצער את עצמם בצרות השכינה כביכול, כי
'עמו אנוכי בצרה' (תהלים צא, טו) 'ובכל צרתם לו
צר' (ישעיה סג, ט). ולא כן הרשעים נבוכדנצר
ופרעה וכל הרשעים שמחים בצרת ישראל,
נראין הדברים שאין חפצם במלכות שמים

מחוספת המצרים להרע מוכח שכוונתם רק להרע ולא לקיים הגזירה

והנה לכאורה קשה על דברי הרמב"ן, כי הגם שהוסיפו להרע לא היה לו לענש רק על התוספות, ולא על הרעה בעצמו. אפס לפי מה שכתבתי יתבאר, כי עבור התוספות הרעה נראה בעליל שהרעה בעצמו לא לקים גזרות הבורא יתברך, רק זדון לבם השיאם, ששונאי ה' וישראל המה, וראוי לענש על הרעה בעצמו:

באח"כ, וסיים 'כי ידעתי את מכאביו', כי השם יתברך יודע מכאוביו של בני ישראל לא לקים גזרותיו עשו כי אם זדון לבם השיאם לשנא ה' ואת בני ישראל, לכן שלח בם חרון אפו כו"ו ופדה בשמחה מעבדות לחרות. כן עכשו יקים בנו 'כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות' (מיכה ז, טו), אמן:

וזהו ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נגשיו כי ידעתי את מכאביו' (שם ג, ז). ולכאורה אין להפסוק פרוש, מהו ואת צעקתם שמעתי מפני נגשיו, והוי ליה למימר ואת צעקתם שמעתי מפני עניים, או מכאוביו, כי הרחמניות על ענוי עמו בית ישראל. ועוד מהו 'כי ידעתי', הוי ליה לומר 'כי ראיתי את מכאוביו', כי ידיעה שיהי בדבר הנסתר, ובדבר הנגלה שיהי ראיה^ט:

צ"ב הלשון 'מפני נגשיו', ועוד למה נאמר 'ידעתי את מכאוביו' ולא 'ראיתי'

אכן לפי דברינו יתכן, שקשה למה שמע צעקתם, הלא גזר עליהם שעבוד, לכן אמר 'מפני נגשיו', שהם כונו להרע את ישראל, לא לקים גזרותיו, לכן יעשה נפלאות בקרבם ויכה בעברתו כל בכוריהם וישפט אותם בדצ"ף עד"ש

השו"ת ראה שהנוגשים הכאיבו לישראל רק משנאת ה' וישראל לכן הכה אותם בעברתו

ולמען תספר באזני בנד כו' את אשר התעללתי במצרים ואת אתתי אשר שמתי בם וידעתם כי אני ה'. וצריך להבין מה זה הלשון 'בם'. ועוד, נאמר 'וידעתם', הוי ליה לומר וידעו כי אני ה'. והנראה, דהנה האמות אין יכולין להשיג הבורא ברוך הוא מצד מעשיו רק מצד מעשי נסים שהם בטבע או בשנוי הטבע כמו מפת מצרים שהיה על ידי שדוד המערכות, מה שאין פן בדברים שהם למעלה מן הטבע אינם יכולין להשיג, אבל ישראל עם סגלתו יכולין להשיגו אף למעלה מן הטבע:

וזהו הכוונה גוי ששבת בשבת חייב מיתה' (סנהדרין נח:), כי האמות אינם משיגים רק הטבעיים הנבראים, ושבת הוא למעלה מן הטבע^י:

האומות יכולים להשיג את הבורא רק מצד הניסים הנעשים בטבע מושא"כ ישראל שיכולים אף בלמעלה מהטבע

האומות משיגים רק הטבעיים הנבראים ולכן אין להם חלק בשבת

ציונים ומקורות

למחות את שמם, וזה טעם 'דן אנוכי', שאביא אותם במשפט אם עשו כנגור עליהם או הוסיפו להרע להם. טז. עיין שמות ב, כה: 'וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים'. ובאבן עזרא שם: 'וירא', החמס שהיו המצרים עושים בגלוי. 'וידע' העשוי בסתר'. יז. ע"פ תהלים עח, מג-מט: 'אשר שם במצרים אותותיו ומופתיו בשדה צוען וגו'. ישלח בם חרון אפו עברה וזעם וצרה משלחת מלאכי רעים'. יח. עיין ברכות נז: 'שלושה מעין העולם הבא, אלו הן שבת וכו'.

אשר יעבודו וכו', והנכון בעיני, כי טעם 'וגם', אף על פי שאני גזרתי על זרעך להיות גרים 'בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם', אף על פי כן אשפוט את 'הגוי אשר יעבודו' על אשר יעשו להם, ולא יפטרו בעבור שעשו גזרתי, והטעם כמו שאמר הכתוב 'וקנאתי לירושלם ולציון קנאה גדולה וקצף גדול אני קוצף על הגויים השאננים אשר אני קצפתי מעט והמה עזרו לרעה וכו', וכן היה במצרים שהוסיפו להרע כי השליכו בנייהם ליאור 'וימררו את חייהם' וחשבו

סֵפֶר
זאת
זְכָרוֹן

פְּרִשְׁת בֵּא

מקוה מועילה לכל הצדיקים, אך אלה שהם בבחינת 'כלי חרס' נטהרים רק ע"י שבירת החומר

לְפָרִשְׁת בֵּא. עַל פֶּסוּק (תהלים לד, כא) שִׁמְר כָּל עֲצֻמוֹתָיו כּוֹיֵא. דְּהֵנָּה אֵיתָא בְּכָלִי זְכוּכִית וְכָלִי מִתְכּוֹת צְרִיכִים טְבִילָה, מַה שְּׂאִין בְּן כָּלִי חָרֵס רַק שְׁבִירְתָן הִיא טְהָרְתָן, דְּהֵנָּה כָּלִי זְכוּכִית נִקְרָאִים הַצְדִּיקִים הַמְזוּכָּכִים אֶת חֲמָרָם, כִּי גוּף הוּא כָּלִי, וְכָלִי מִתְכּוֹת הֵם צְדִיקִים שְׁעַל יְדֵי תְּפִלָּה עוֹזֵר לָהֶם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שִׁיְהִיו צְדִיקִים הֵגֵם שְׂאִינָם מְזוּכָּכִים, וְזֶה 'מִתְכּוֹת' שְׁמָרִיקִים עֲלֵיהֶם שְׁפַע מִן הַשָּׁמַיִם" לְעוֹרָם וְלִסְיַעַם מְאֹד, גַּם בְּן מוֹעִיל לָהֶם טְבִילָה בְּמִקְוֵה, מַה שְּׂאִין בְּן כָּלִי חָרֵס אִין מוֹעִיל לָהֶם זֶה כִּי אִם שְׁבִירְתָן שְׁמִשְׁבָּרִים אֶת חֲמָרָם הִיא טְהָרְתָם:

יוכלו לְכַבּוֹת אֶת הָאֱהָבָה וְנִהְרֹת לֹא יִשְׁטְפוּהָ, כִּי כְּשֶׁאָדָם רוֹצֵה לְעַבֵּד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּאַמְת, בְּתַחֲלָה צְרִיף לְזַהַר שְׁלֹא יַחֹשׁ אִם מִתְקוּטְטִים עִמּוֹ אוֹ מְלַעֲיָגִים עָלָיו וּמְבִישִׁים" אוֹתוֹ", בְּן הוּא הַדְּרָף קָדָם. וְאַחַר כֵּן אִם אָדָם אִין חוֹשֵׁשׁ עַל זֶה, מִתְחַבְּרִים עִמּוֹ, וְכִמּוֹ שְׁכָתוּב (משלי טז, ז) 'בְּרִצּוֹת ה' דְּרָכֵי אִישׁ גַּם אוֹיְבָיו יִשְׁלַם אֹתוֹ, אַחַר כֵּן רוֹצֵה הַיֵּצֵר הָרַע עַל יְדֵי זֶה לְהִרְחִיקוֹ מִעֲבוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שְׁמִתְקַרְבִּים אֵלָיו יוֹתֵר מְדָאִי, אוֹ לְבוֹא לוֹ גְּאוֹת עַל יְדֵי זֶה אוֹ פְּנִיּוֹת אַחֲרוֹת אוֹ חֲנָף אוֹ לְלַמֵּד מִמַּעֲשֵׂיהֶם וּמִנְהַגָּם שְׁלֹא כַּהֲגֹן, אֵךְ צְרִיף לְזַהַר מְכָל זֶה, וְאִי אֶפְשָׁר כִּי אִם עַל יְדֵי עוֹר מְשַׁדֵּי:

וְהֵנָּה יֵשׁ לְפָרֵשׁ קָדָם לְכֵן הַפֶּסוּק (תהלים שם, כ) 'רְבוֹת רַעוֹת צְדִיק'. כִּי 'רַעוֹת' סוּבַל שְׁנֵי פְּרוּשִׁים, לְשׁוֹן אֱהָבָה וְרַעוֹת וְלְשׁוֹן רַעוֹת מִמֶּשׁ, וְכִמּוֹ שְׁכָתִיב (שה"ש ח, ז) 'מִיָּם רַבִּים לֹא

וְזֶה יֵשׁ לְפָרֵשׁ 'מִיָּם רַבִּים' כּוֹי, הֵם מִיָּם יְדוֹנִים, וְרַבִּים' עַל שְׁהֵם מְעוֹלָם הַפְּרוּד וְהָרְבוּי, וְאַחַר כֵּן גַּם 'נִהְרֹת', מְרַמֵּז עַל שְׁלוֹם יוֹתֵר מְדָאִי, וְכִמּוֹ

בתחילת עבודת הצדיק אל יחשוש על המלעגים עליו ואח"כ שמקרבים אליו ייזהר מנאות וכיו"ב

הש"ת הוא שעוזר לצדיק שלא יתרחק מעבודתו

צִיּוּנִים וּמְקוּרוֹת

קנג. וְאִי נִשְׁמַתִּין חֲמַרִּים דַּאֲיִנּוֹן כַּמַּאנִי חֲרֵס 'שְׁבִירְתָן זֶה הִיא טְהָרְתָן' כַּמַּא דַּאֲת אֲמַר 'נִשְׁבְּרוּ נִטְהַרוּ, וְזֹא דְמִילָה 'זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבְּרָה" וְגו' (תהלים נא, יט). ז. 'רְבוֹת רַעוֹת צְדִיק וּמְכוּלָם יִצִּילֵנוּ ה'". ח. עפ"י דפ"ר, וּבְדַפּוּס פִּיעֵטְרָקוּב 'וּמְבִישִׁי'. ט. עֵיין טוֹר או"ח סי' א. י. עֵיין תִּיקוּז סט. וְע"ע תוֹלַעַת יַעֲקֹב סְתָרֵי תְּפִילוֹת שְׁבַת וּמוֹעֲדִים: 'עַל דְּרַךְ הָאֲמַת רִשׁוֹת הַיַּחֲדִיד הִיא ה"א אַחֲרוֹנָה שְׁבַשֵּׁם, גְּבַהוּ עֶשְׂרָה שְׁהִיא כְּלוּלָה מִסוּד עֶשֶׂר מַעֲלוֹת קְדוּשׁוֹת, וְרַחְבּוֹ אַרְבַּעַת סוּד אַרְבַּע אוֹתוֹת שְׁבַשֵּׁם הַכוּלָל אוֹתָם, וְעַל זֶה

א. 'שׁוֹמֵר כָּל עֲצֻמוֹתָיו אַחַת מֵהֵנָּה לֹא נִשְׁבְּרָה'. ב. ע"ז עה: ג. עֵיין קְדוּשַׁת לוֹי לִיקוּטִים ד"ה מִפְּנֵי מַה: 'אֵיתָא בְּכַתְבֵי הָאֲרִיז"ל דְּתַלְמִיד חֲכָם נִקְרָא זְכוּכִית, שְׁגוּפּוֹ נִזְדַּכַּךְ כַּמּוֹ זְכוּכִית'. ד. רַבִּינוּ בַּחֲיֵי בְּמַדְבַר יב, ב: 'זוֹהוּ 'לֹא יִדּוֹן רוּחֵי בָאָדָם לְעוֹלָם' (בְּרַאשִׁית ו, ג), בָּאֵר כִּי גוּף הָאָדָם הוּא כָּלִי לְרוּחוֹ יִתְעַלֶּה, כִּי מִילַת 'יִדּוֹן' הוּא מִלְשׁוֹן נִדְנָה'. ה. עֵיין רַש"י שְׁמוֹת ט, לַג ד"ה לֹא נִיתַךְ: 'וּמִנְחָם בֵּן סְרוּק חֲבָרוּ בַּחֲלֵק 'כְּהַתוֹךְ כֶּסֶף' (יִחְזָקָל כב, כב), לְשׁוֹן יִצִּיקַת מִתְכַּת וְכו', אֵף זֶה 'לֹא נִיתַךְ לְאַרְץ' לֹא הוֹצַק לְאַרְץ'. ו. זוֹהַר ק"ח ג

חָרַס שְׂאֵין מוֹעִילִין לָהֶם טְהָרָה פִּי אִם
שְׁבִירָה, פִּי אִם מְדַרְגַת פְּלִי זְכוּכִית וְכָלִי
מִתְכוּת הַנִּלְל:

שְׂאִיתָאִי הַרוּאָה נָהָר בְּחֵלוֹם רוּאָה שְׁלוֹם,
וְכֵן כְּתִיב (ישעיה מח, יח) 'יְהִי כְנֶהָר
שְׁלוֹמְךָ, וְכֵן וְנֶהְרֹו אֲלֵיו כָּל הַגּוֹיִם' (שם
ב, ב), לְשׁוֹן אֶסּוּףִי, 'לֹא יִשְׁטַפוּהוּ. וְזֶה
יֵשׁ לְפָרֵשׁ רַבּוֹת רְעוֹת צְדִיק', קֶדֶם לְכֵן
רְעוֹת מִמֶּשׁ, וְאַחַר כֵּן רְעוֹת, לְשׁוֹן רְעוֹת
נִפְשׁוֹ, 'וּמְכַלֵּם יַצִּילָנוּ ה'':

'שִׁמּוֹר כָּל עֲצָמוֹתָיו' פְּרוּשׁ הָאוֹר וְהַקְדָּשָׁה
שֶׁל נִפְשׁוֹ, מְלִשׁוֹן 'כְּעֶצֶם הַשָּׁמַיִם
לְטְהָר' (שמות כד, י), וְכָל מִי שֶׁמְקַבֵּל מִמֶּנּוּ
שׁוֹמֵעַ לְתוֹרָתוֹ וְתַפְלָתוֹ יֵשׁ בּוֹ אוֹר מִנִּפְשׁוֹ
פְּיֻדוּעִי, 'שׁוֹמֵר' הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא, 'אַחַת
מֵהֵנָּה לֹא נִשְׁבְּרָה' אֵינָם מִמְדַרְגַת כְּלִי

המקבלים
מהצדיק יש
להם אור
כנפשו

פְּסוּק וְלִמְעַן תִּסְפָּר בְּאֲזֵנֵי בְנֵי כו' (שם)
י, ב). דְּהֵנָּה שְׁמַעְתִּי מֵאֵת הָרַב
הַמְּגִיד מוֹלָאֲמִי שׁוֹב, אֵךְ רָאִיתִי גַם
בְּסִפְרֵים, כִּי בְּסִפּוּרֵי נְסִים פּוֹעֲלִים
וּמְמַשִּׁיכֵין הַשָּׁרֵשׁ שֶׁל הַנְּסִים לְעֲשׂוֹת עוֹד
נְסִים כִּיּוֹצֵא בְּאֵלוֹ, וּמֵאֵת הָרַב הַנִּלְל
שְׁמַעְתִּי כִּי בְּאוֹתָם הָאוֹתִיּוֹת יֵשׁ הַחִיּוֹת
וְהַכֹּחַ שֶׁל פְּעֻלוֹת אֵלוֹ, כִּי הַכֹּל הוּא
בְּאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה:

◆ ציונים ומקורות ◆

שנתעוררו אז בזמן הנס, כי כל מה שאדם מוציא
מפיו הוא ממשיך לעולמות העליונים ולעולמות
התחתונים אותן האותיות, וזה הנאמר בכתבי
האר"י ז"ל (משנת חסידים סדר ליל פסח פ"ז מ"ו) 'וכל
המרבה לספר ביצ"מ הרי זה משובח' וכתב
האר"י ז"ל 'הרי זה משובח בחסידים' וכו'. וע"ע
נועם אלימלך פר' בא ד"ה ולמען תספר באזני
בנך. טז. ע"ע דברי אמת פר' החודש ד"ה ונבוא
אל ביאור המדרש: 'דידוע וכו' מה שאמרת
בעזרת אל ב"ה, דכתיב (נחום א, ט) 'לא תקום
פעמיים צרה' משא"כ טוב מה שהיה הוא שיהיה,
אדרבא מה שכבר נעשה תשועה נקל להמשיך
דבר זה עוד, ובסיפור הנס מתעוררים עוד ניסים
כאלו וכו', וכן פירשנו על 'ולמען תספר באזני
בנך כו' וידעתם כי אני ה'" (שמות י, ב) ולא כתיב
וידעו כי קאי על 'בנך ובן בנך', אלא הפי' ע"י
סיפור תעורר להיות עוד ניסים כאלו 'וידעתם'
מחדש 'כי אני ה'", וכן שמעתי מהרב המגיד
מזלאטשוב, כי העולם נברא על ידי התורה
שהיא אותיות, וכן חיות העולמות הן בהתורה
כמ"ש (נחמיה ט, ו) 'ואתה מחיה את כולם' לשון
הווה, וכן 'מחדש בטובו בכל יום תמיד' כו' לשון
הווה ו'בטובו' הוא התורה כי 'אין טוב אלא
תורה', ונ"ל שזה הוא בשם הרבי ז"ל. וע"ע דגל
מחנה אפרים פר' כי תשא ד"ה עוד יש לפרש.

נאמר (שמות טז, כט) 'אל יצא איש ממקומו' שהוא
סוד הקדושה, ומשם והלאה הם התמורות
ונקראים רשות הרבים שאין שם יחוד'. וע"ע
להלן פר' כי תבוא ד"ה ברוך אתה. וע"ע תפארת
שלמה מועדים הושענא רבה ד"ה בפ' וישלח
ויעקב: 'אם האדם הולך בדרכי השם הוא ברשות
היחיד יחידו של עולם ב"ה, וכשפונה ח"ו מדרכי
השם הוא כמוציא מרה"י לרה"ר כי תאוות היצר
הרע בעולם הזה המה מרובים'. וע"ע קהילת
יעקב ערך רבים. יא. זוה"ק ח"א קצג: 'מאן
דחמי נהר בחלום חמי שלום דכתיב (ישעיה טו, יב)
'הגני נוטה אליה כנהר שלום'. וע"ע ברכות נו:
יב. רש"י שם ד"ה ונהרו: 'יתקבצו ימשכו אליו
כנהרות'. יג. עיין מאור ושמע פר' חוקת ד"ה
ונראה לי: 'לכן יש לכל צדיק אנשים הנוסעים
אליו להתדבק עצמם עמו, והם ענפים משורש
נשמתו ועל ידי התקרבותם אליו הוא מעלה
ומקשר את נשמתן בשרשן למעלה, והם ניצוצים
שלו שצריך להעלותן'. יד. ולמען תספר באזני
בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת
אותותי אשר שמתני בם וידעתם כי אני ה'".
טו. עיין קדושת לוי קדושה שניה לחנוכה ד"ה
ועתה אבאר: 'כי דע ע"י מעשינו הטובים
מתעורר התעוררות העליונים וע"י הדיבור של
עמו בני ישראל מתעוררין אותן האותיות

ע"י סיפור יציאת מצרים פועלים להסיר מחשבות רעות וזוכים לידעת ה'

וְהִנֵּה כְּדֵי לְהַסִּיר מִחֲשָׁבוֹת רְעוֹת פּוֹעֲלִים בְּסִפּוֹר יְצִיאַת מִצְרַיִם, שֶׁהָיוּ לְיִשְׂרָאֵל שֶׁם הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה, וְגַם אָמְרוּ" שֶׁהָיוּ עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה מִמֶּשׁ, וְהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הִצִּילָנוּ וְהוֹצִיא אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם טִמְאָה אֶל מִצְרַיִם בֵּינָהּ"י, וּבְאֹתוֹ סִפּוֹר בְּאֲזֵנֵי בָנוּ וּבָן בָּנוּ פּוֹעֲלִים 'וַיִּדְעַתְּם כִּי אֲנִי ה'":

נָמִי בְּמָה שֶׁאָמַר (שמות לב, לב) 'מִחֲנִי' כו', פְּרָשׁוּבֵי אָפְלוּ מִסְפָּרָן שֶׁל צְדִיקִים, כִּי לֹא חָשׁ לְעַצְמוֹ, וְזֶה בָּא מִגְדֹּל אֶהְבַּת הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא הַתְּקוּעָה בְּלֵב הָאָדָם, וְכִדְאִיתָא בְּחֻבַּת הַלְּבָבוֹת בְּשִׁעַר אֶהְבָּה"י, אוֹהֵב מְאֹד אֶת חֲלָקֵי הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא הֵם יִשְׂרָאֵל, וְכֵן אֶת כָּל הַנְּבָרָאִים, אֲף יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר, כִּי אִם לֹא אֶת הַמְּכַעֲסִים אֶת הַבּוֹרָא, וְכֵן שֶׁמַּעֲתִי מִמּוֹרֵי שְׂיִחְיָה, זֶה הוּא עֵקֶר תְּקוּן הַשְּׂכִינָה, כִּי וְדַאי 'כְּבוֹדֵי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן' כְּתִיב (ישעיה מב, ח), 'וּמְלָכוֹתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה' (תהלים קג, יט), כִּי אִם 'בְּכָל צַרְתָּם לֹא צָר' (ישעיה סג, ט), וְכִמוֹ אֵב מְצֻטָּעַר צַרַת בָּנוּ מְאֹד, וְאִיתָא בְּסִנְהֶדְרֵין (מו.) נִרְאָה לִי אָפְלוּ יְחִיד מְצֻטָּעַר 'שְׂכִינָה מָה אוֹמְרַת קְלַנִּי' כו', וְהִנֵּה זֶה אֵינוֹ חוֹשֵׁב כָּל כֶּף לְנַפְשׁוֹ, כִּי אִם לְטוֹבַת יִשְׂרָאֵל לְרַצוֹן הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא:

עיקר תיקון השכינה היא שיהיה טוב לישראל לישראל דכשיש צער השכינה מצטערת

מי שיש לו אהבה גדולה להש"ת אינו חושב על תיקון נפשו אלא על טובת ישראל שהם חלקי הבורא

פְּרָשׁוֹנוֹ עַל פְּסוּק לֹא תִהְיֶה מִשְׁכַּלָּה וְעַקְרָה בְּאַרְצֶךָ כו' (שמות כג, כו) ט. דְּהִנֵּה יֵשׁ מְדַרְגוֹת שְׁאָדָם רוֹאֶה לְתַקֵּן נַפְשׁוֹ וּלְדַבְּקָה בְּשִׁרְשָׁהּ, אֲף זֶה אֵינָה מְדַרְגָּה הָעֲלִיוֹנָה. וְיֵשׁ מְדַרְגָּה עֲלִיוֹנָה מְזָה, רוֹאֶה בְּטוֹבַת יִשְׂרָאֵל, וְכִמוֹ שֶׁפְּרָשׁוּבֵי עַל מֹשֶׁה רִבְּנוֹ עָלִיו הַשְּׁלוֹם שֶׁאָמַר (במדבר כז, טז) 'יִפְקֹד ה' אֱלֹקֵי הַרוּחֹת כו' אִישׁ עַל הָעֵדָה' לְהַגִּיד שְׁבַחֹ שְׁלֹא בִקֵּשׁ עֲנִינוֹ כִּי אִם צָרְכֵי צְבוּר, וְכֵן

ציונים ומקורות

'מספרך' זה ספרן של צדיקים'. כב. עיין שם שער אהבת ה' פ"ב: 'מה ענין האהבה באלהים, הוא כלות הנפש ונטותה בעצמה אל הבורא כדי שתדבק באורו העליון וכו', ואז תפרוש מן העולם ומכל תענוגיו ותבוזה הגופות וכל תאוותם, וסמוך לזה יפקחו עיניה ויזכו רואותיה מענן הסכלות באלהים ובתורתו, ותכיר האמת מן השקר ויגלו לה פני אמינות בוראה ומנהיגה וכו', ואז תשוקה כוס האהבה באלהים ותתבודד בו ליחד לבבה לו ולאהבה אותו ולבטח עליו ולכספ לו, ולא יהיה לה עסק בלתי עסק עבודתו ולא יעבור על רעיוניה זולתו ולא יעלה במחשבתה בלעדיו, ולא תשלח אבר מאברי גופה אלא במה שתמשך בו רצונו, ולא תתיר לשונה כי אם בזכרו ושבחו והודאתו ותהלתו, מאהבה בו ומכסף לרצונו יתברך. ואם ייטיב לה, תודה, ואם יענה, תסבל, ולא תוסיף עם זה כי אם אהבה בו וכוסף לרצונו ובטחון עליו'.

יז. שמו"ר טז, ב, ע"ע שם כא, ז. יח. עיין זו"ח לא. 'ישראל כד הוו במצרים אסתאבו ואתטנפו גרמיהון בכל זיני מסאבו עד דהוו שראן תחות ארבעים ותשע חילי דמסאבותא. וקב"ה אפיק יתהון מתחות פולחן כל שאר חילין. ועוד דאעיל יתהון במ"ט תרעי דסוכלתנו לקבליהון מזה דלא אתני עם אברהם אלא לאפקותהון ממצרים, והוא עביד טיבותיה וחסדיה עמהון. ובגין כך תשכח באורייתא חמשין זימנין יציאת מצרים לאחזאה לכל בני עלמא חסדא דעבד קוב"ה עם ישראל דאפיק יתהון מאינון חילין דמסאבו ואעיל לון לגו חילין דדכיו דהיינו חמשין תרעין דסוכלתנו'. יט. 'לא תהיה משכלה ועקרה בארצך את מספר ימיך אמלא'. כ. עיין רש"י במדבר כו, טו: 'וידבר משה אל ה' וגו', להודיע שבחן של צדיקים שכשנפטרין מן העולם מניחין צרכן ועוסקין בצרכי צבור'. כא. ר"ה טז: 'מחני נא' זה ספרן של רשעים,

ספר
זְכָרוֹן
זאת

פְּרַשַׁת בַּא

עוד מַעֲלָה בְּשִׁפְלוֹת עֲצָמוֹ, א' שֶׁהוּא מַעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו כַּנִּל, וְעוֹד שֶׁעַל יְדֵי שֶׁהוּא שָׁפֵל בְּעֵינָיו וּמְחַזֵּיק עֲצָמוֹ לְגִרּוּעַ מְרֻשָּׁעִים וְה' יִתְבָּרַךְ אִתּוֹ כִּי הוּא אֶת דְּכָא, מוֹשֵׁף לְפִי דַעֲתוֹ הַקְדוּשָׁה גַם דְּרַךְ הַרְשָׁעִים, מִמִּילָא חוֹזְרִים בְּתִשׁוּבָה כִּי רְצוֹן יִרְאוּ יַעֲשֶׂה:

וְזֶה יֵשׁ לְפָרֵשׁ וְהוּא מְחַלֵּל מִפְּשָׁעָנוֹ, בְּשִׁבִיל פְּשָׁעֵינוּ מְכַרְח לְהִיּוֹת שָׁפֵל בְּדַעֲתוֹ וּמַעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו, הַגַּם שְׂאִין מְזַדְּמָן לוֹ כֵּן מִחֲשָׁבָה טוֹבָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצַרְפָּה לְמַעֲשֶׂהוּ, וְזֶה 'מְחַלֵּל' לְשׁוֹן 'וְהִתְחַלֵּל לוֹ' כַּנִּל, כְּמוֹ 'שָׂרָה תְּחַלֵּלְכֶם' (ישעיה נא, ב'), וְזֶה צְרִיךְ בְּשִׁבִיל 'פְּשָׁעָנוֹ', לְהַמְשִׁיךְ קִדְשָׁה לְעוֹרֵר בְּתִשׁוּבָה, 'מְדַכָּא

יֵשׁ לְפָרֵשׁ בַּא אֵל פְּרַעַה (שמות י, א) (לְשׁוֹן הַתְּגַלּוֹת^א). דְּהִנֵּה כְּתִיב (ישעיה נג, ה) 'וְהוּא מְחַלֵּל מִפְּשָׁעָנוּ מְדַכָּא מְעוֹנֵתֵינוּ'. יֵשׁ לְפָרֵשׁ, דְּהִנֵּה כְּתִיב (שם נז, טו) 'אֶת דְּכָא וְשָׁפֵל רוּחַ', וְגַם אִיתָא (סוטה ה:) 'מִי שֶׁדַּעֲתוֹ שָׁפְלָה עָלָיו כְּאֵלוֹ הַקְּרִיב כָּל הַקְּרִבָּנוֹת כָּלָם'. הִנֵּה אִיתָא עוֹד (ר"ה יז.) 'הַמַּעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו מַעֲבִירִין מִמֶּנּוּ כָּל פְּשָׁעָיו', וְזֶה פְּרֻשָׁנוּ 'דוּם לֵה' וְהִתְחַלֵּל לוֹ' (תהלים לז, ז), אִם תְּדוּם לְכַבוֹד ה', 'וְהִתְחַלֵּל לוֹ', תְּהִיָּה כְּאֵלוֹ נוֹלְדֵתִי בְּאוֹתוֹ זְמַן, כְּמוֹ קֶטֶן שְׁנוּלְד בְּלֵא חֲטָא, כְּמוֹ שֶׁפָּרְשׁוּ רַבּוֹתָנוּ ז"ל (יומא כב:). עַל 'כֵּן שָׁנָה שְׂאוֹל בְּמַלְכוֹ' (שמואל א יג, א) כֵּכֵן שָׁנָה שְׂלֵא טַעַם טַעַם חֲטָא^א. וְהִנֵּה

השפל בעיניו מעביר על מידותיו וע"ז נעשה כתנוק שנולד בלי חטא, וגם גורם שיחורו הרשעים בתשובה

צ"ל שפל ומעביר על מידותיו כדי להמשיך קדושה לרשעים להחזירם בתשובה

ציונים ומקורות

י"ל: "והתחולל לו' כנ"ל כמו 'שרה תחוללכם' (ישעיה נא, ב). ה. ע"ע זאת זכרון פר' דברים (א) ד"ה בשבת קודש פ' דברים: "דום לה' והתחולל לו', דהנה ידוע 'המעביר על מידותיו מעבירין ממנו כל פשעיו', וידוע שאיתא בשאול המלך 'בן שנה', שהיה כבן שנה שלא טעם טעם חטא. וזה אומר 'דום לה' בשביל כבוד שמים, 'והתחולל לו' תהיה כמו שנולד כעת לו, כי יעבירו ממך כל פשעך ותהיה כקטן שנולד'. ו. סוטה ה. 'ואת דכא ושפל רוח', רב הונא ורב חסדא, חד אמר אתי דכא, וחד אמר אני את דכא, ומסתברא כמ"ד אני את דכא, שהרי הקדוש ברוך הוא הניח כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני, ולא גבה הר סיני למעלה'. וברש"י: "אני את דכא, אני מרכיב שכינתי אצלו'. ז. קידושין מ. ח. ראה רש"י שם: "תחוללכם' אשר תלד אתכם'.

א. 'ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שיתי אותותי אלה בקרבו'. ב. ראה זוה"ק ח"א רי. 'תא חזי 'בית פרעה' דא הוא סימנך לעילא, ביתא דאתפרעו ואתגליין מיניה כל נהורין וכל בוצינין, כל מה דהוה סתים מתמן אתגליא'. וע"ע נועם אלימלך פר' מקץ ד"ה וזהו ויהי מקץ שנתיים ימים: 'אזי יזכה עוד למדרגה יתירה, דהיינו 'ופרעה חולם', פרעה לשון גילוי כמו (במדבר ה, יח) 'ופרע את ראש האשה'. ג. עיין דברי אמת ליקוטים ד"ה ואעבור עליך: "דום לה" פי' בשביל ה', כי יש שאינו משיב על חרפתו בשביל שישבחוהו שהוא עניו וסבלן, הגם שגם זה טוב יותר משישיב על חרפתו ויתקוטט, אעפ"כ אין זה האמת להעביר ממנו כל פשעיו, כי אם קאמר 'דום לה' בשביל ה' שזה הוא רצונו יתברך'. ד. ראה להלן ד"ה וזה

בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ עֲוֹנוֹת הֵם קִטְנִים מִפְּשָׁעִים^ט, אֵין צָרִיךְ שָׁפֵל בְּדַעְתּוֹ כֹּל כֶּף וְדִי אִם 'מִדְכָּא', פְּרוּשׁ דְּכָא בְּדַעְתּוֹ, בְּשִׁבִיל עֲוֹנוֹתֵינוּ לְהַחְזִיר בְּתִשׁוּבָה. וְאֵינִי זֹכֵר עוֹד:

וְהִנֵּה יֵשׁ לְפָרֵשׁ 'בָּא אֶל פְּרָעָה', אָמַר לְהַצְדִּיק בָּא אֶל הַחֲכָמָה וּבִינָה לְהִיּוֹת מְגַלְהִי לְפָנָיִךְ דְּרָךְ ה' לְהַשִּׁיג הַצְדִּיק רוּחַ חֲכָמָה לִידַע הָאֵיךְ לְהַתְנַהֵג, וּכְתִיב הַטַּעַם לְמָה הִצְרָךְ לֹמַר כֵּן, 'כִּי אֲנִי הַכְּבִדְתִּי אֶת לְבוֹי כֹּו' לְהַשִּׁיג בְּמַהֲרָה עַל נִכּוֹן תִּכְף הָאֵיךְ לְהַתְנַהֵג, 'לְמַעַן שְׁתִּי אֶתְּתִי אֵלָהּ בְּקִרְבוֹ', פְּרוּשׁ בְּמָה שְׁמֻקְרָב עֲצָמוֹ הַצְדִּיק אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהָעוֹלָם מִתְקַרְבִּים אֶל הַצְדִּיק הַגָּם שְׁכַבְד הַדְּבָר שֶׁהַכְּבִיד אֶת לְפָם, וְהוּא מִתְקַרְב אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהֵם מִתְקַרְבִּים אֵלָיו, יְכוֹל לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים:

וּכֵן יֵשׁ לְפָרֵשׁ ה' אָמַר לְהַצְדִּיק 'בָּא אֶל פְּרָעָה', הַתְּגַלּוֹת, שְׁתִּתְגַּלֶּה לְהָעוֹלָם

הש"ת מגלה לצדיק חכמה ובינה לידע אך להתנהג וע"י שמתקרב לה' ומתקרבים אליו העולם יכול לעשות מופתים

כוכות שהצדיק מתקרב ומקרב אחרים לעבודת ה' יכול הקב"ה לעשות ניסים על ידו

בְּנָסִים וּנְפִלְאוֹת וְשָׁפַע שְׁמִמְשִׁיךְ מִמְּנוּ יִתְבָּרַךְ לְהָעוֹלָם, וְאָמַר טַעַם 'כִּי אֲנִי הַכְּבִדְתִּי כֹו', וְאָפְלוּ כֵּן מִתְקַרְב אֶל ה', וְעִבְדִּיו שֶׁנַּעֲשִׂים עֲבָדִים לֵה' עַל יְדוֹ וְזֶה 'עִבְדִּיו', מִתְקַרְבִּים הַגָּם שֶׁהַכְּבִדְתִּי כֹו', יְכוֹל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת עַל יְדוֹ אוֹתוֹת בְּזָכוֹת קִרְבוֹ כִּנ"ל וְקִרְבָם עַל יְדוֹ:

וְלִמְעַן תִּסְפָּר (שמות י, ב) י"א. פְּרָשְׁנוּ כִּי הִנֵּה שְׁמַעְתִּי מִהֵרֵב הַמְּגִיד מִזְלַאטְשׁוּב שְׂיַחֲיָה שְׁבָאוֹתִיּוֹת שֶׁל רְפוּאָה יֵשׁ הַחַיּוֹת שֶׁל רְפוּאָה, כִּי כָּל הַתּוֹרָה הִיא שְׁמוֹתָיו יִתְבָּרַךְ וְהַתּוֹרָה הִיא אוֹתִיּוֹת, וְכֵן כִּיּוֹצֵא בְּזֶה י"ב:

וְזֶה 'לְמַעַן תִּסְפָּר כֹּו', וִידַעְתָּם עַל יְדֵי זֶה אַתָּם נִמִּי 'כִּי אֲנִי ה'', כִּי יִתְמַשְׁכוּ עַל יְדֵי הַסְּפוּר בְּהָאוֹתִיּוֹת שֶׁרָשׁ שֶׁל גְּאֻלָּה וְהַצְּלָה וּרְכוּשׁ וְנָסִים וּנְפִלְאוֹת י, וְזֶה וִידַעְתָּם כִּי אֲנִי ה' י"ד:

באותיות התורה המדברים בעניני רפואה יש חיות של רפואה

ע"י סיפור יצ"מ נמשך שורש הגאולה והניסים וע"י בא לידעת ה'

◆ ציונים ומקורות ◆

ידי התורה נברא שהוא אותיות, וכן חיות העולמות הן בהתורה כמ"ש (נחמיה ט, ו) 'ואתה מחיה את כולם' לשון הוה, וכן 'מחדש בטובו בכל יום' כו' לשון הוה ו'בטובו' הוא התורה כי 'אין טוב אלא תורה', ונ"ל שזה הוא בשם הרבי ז"ל. יג. עיין קדושת לוי קדושה שניה לחנוכה: 'כי דע ע"י מעשינו הטובים מתעורר התעוררות העליונים וע"י הדיבור של עמו בני ישראל מתעוררין אותן האותיות שנתעוררו אז בזמן הנס, כי כל מה שאדם מוציא מפיו הוא ממשיך לעולמות העליונים ולעולמות התחתונים אותן האותיות, וזה הנאמר בכתבי האר"י ז"ל (משנת חסידים סדר ליל פסח פ"ז מ"ו) 'וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח' וכתב האר"י ז"ל 'הרי זה משובח בחסידים' וכו'. וע"ע נועם אלימלך פר' בא ד"ה ולמען תספר באוזני בנך. יד. וע"ע דברי אמת פר' החודש ד"ה במדרש: 'ולמען תספר באוזני בנך כו' וידעתם כי אני ה''

ט. יומא לו: 'עוונות' אלו הזדונות וכו', 'פשעים' אלו המרדים'. י. ראה לעיל ד"ה י"ל בא: 'פרעה לשון התגלות'. יא. 'ולמען תספר באוזני בנך וכן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתי בהם וידעתם כי אני ה''. יב. ע"ע זאת זכרון ד"ה פסוק ולמען תספר: 'שמעתי מאת הרב המגיד מזלאתשוב, אך ראיתי גם בספרים, כי בסיפורי ניסים פועלים וממשיכין השורש של הניסים לעשות עוד ניסים כיוצא באלו. ומאת הרב הנ"ל שמעתי, כי באותם האותיות יש החיות והכח של פעולות אלו, כי הכל הוא באותיות של התורה'. וע"ע דברי אמת פר' החודש ד"ה במדרש: 'ידוע מה שכתבתי בעז"ה, דכתיב (נחום א, ט) 'לא תקום פעמיים צרה' משא"כ הטוב מה שהיה הוא שיהיה, אדרבא מה שכבר נעשה ישועה נקל להמשיך דבר זה עוד, ובסיפור הנס מעוררים עוד ניסים כאלה וכו', וכן שמעתי מהרב המגיד מזלאתשוב, כי העולם על

כשהוציח"ר
מוזכיר לעדיק
אזיה חטא כדי
לבטלו
מאהבתו
יחשוב שאהב
את ה' אפילו
נוטל את נפשו
הרוחנית

וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵרַעַמְסֵס סְבֵתָה כּו' (שם יב, לוז) טו. יֵשׁ לְפָרֶשׁ, דְּהֵנָּה פְתִיב (שם א, יא) 'וַיִּבְּן עָרֵי מְסֻכּוֹת לְפָרְעָה אֶת פֶּתֶם וְאֶת רַעַמְסֵס'. יֵשׁ לְפָרֶשׁ, דְּהֵנָּה יֵשׁ צְדִיק שְׁעוֹבֵד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּדֶרֶגָא דִּירְאָה, וַיֵּשׁ שְׁיֹצֵא מִמְּדֶרְגָה זֹאת וּבָא לְאַהֲבָתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְהֵנָּה בְּאַהֲבָה פְתִיב (דברים ו, ה) 'וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ, וְשָׂמַעְתִּי הַפְּרוּשׁ אֶפְלוֹ נוֹטֵל נַפְשְׁךָ מִמֶּשֶׁשׁ, וְזֶה 'כָּל מַעֲשֶׂיךָ יִהְיוּ לְשֵׁם שְׁמַיִם' (אבות פ"ב מ"ב), וְזֶה 'בְּכָל דְּרָכֶיךָ דַּעְהוּ' (משלי ג, ו) אֶפְילוֹ לְדַבֵּר עֲבָרָה' (ברכות סג.)^{טו}, פְּרוּשׁ שְׁהֵנָּה יֵשׁ אָדָם בְּשִׁבְלֵי יִרְאֵת חֲטָאוֹ תָּמִיד אֵין לוֹ שׁוּם אַהֲבָה, כִּי תָּמִיד דּוֹאֵג וּמִתְפַּחַד אוֹלֵי חוּטָא בְּזֵה, וְהֵנָּה זֶה צְרִיךְ לְפַעֲמִים, מֵה שְׁאִין כֵּן פְּשָׁאֲפֶשֶׁר לְעַבֵּד בְּאַהֲבָה יוֹתֵר

טוב הרבה כי זה עקר רצונו, וזה לית פולחנא קמי קודשא בריך היא אלא רחמא (זוה"ק ח"ב נה:)^{טו}, וכן איתא^{טו} 'כל מה שברא בעולמו לא ברא אלא לקלוסו', וזה אי אפשר בלא אהבה, ואם מזכיר אותו היצר הרע באהבתו שום עברה קטנה או גדולה להפחידו ולבטלו מאהבה, יחשב כן, הלא אוהב בכל נפשך אפלו נוטל האהבה את נפשו, ולא יבטל בשביל זה, ובאמת אפלו עברה לשמה גדולה^{כא}. אכן טוב מזה ומזה מי שמשגיח חכמה, מהאהבה בא אל החכמה כנ"ל בפרשת וארא ובאותה פרשה^{כב}, זה עובד מאהבה יודע איך להתנהג:

וְקָרַב לְזֶה רְאִיתִי כְּתוּב בְּשֵׁם הַרְבּ הַמְּגִיד מְרַאוּנָא ז"ל 'הֵנָּה כְּעֵינֵי עֶבְדִים אֶל יָד אֲדוֹנֵיהֶם כְּעֵינֵי שְׂפָחָה אֶל

הנביאים היו
נסתכלים
לראות אך
הש"ת רוצה
שיעבדו אותו

◆ ציונים ומקורות ◆

ואמר, כמה אית ליה לבר נש לרחמא ליה לקודשא בריך הוא, דהא לית ליה פולחנא לקודשא בריך הוא אלא רחמנותא, וכל מאן דרחים ליה ועביד פולחנא ברחימותא קארי ליה לקודשא בריך הוא רחמא. יט. עיין מדרש תהלים יט: "למנצח מזמור לדוד השמים מספרים", זה שאמר הכתוב (משלי טז, ד) 'כל פעל ה' למענהו' לקלוסו, כמה דאמר (תהלים קמו, ז) 'ענו לה' בתודה'. וע"ע אבות פ"ו מ"ב. כ. עיין לעיל פר' חיי שרה ד"ה כי ביראה: ביראה אינו יכול לעבוד את הבורא ולהודות ולהללו, כי זה רצונו יתברך, כמו שאיתא (אבות פ"ו מ"ב) 'כל מה שברא הקדוש ברוך הוא לא ברא אלא לכבודו', ואיתא במקום אחר 'לקלוסו' והכל אחד וכו', והנה על ידי היראה אינם יכולים לשבח ולפאר להיוצר יתברך אם לא שהקדוש ברוך הוא נותן אהבתו להאדם מודים ומשבחים ומפארים לו יתברך. כא. הוריות י: כב. ד"ה ובזה יש לפרש וד"ה ועוד טעם. וע"ע פר' חיי שרה ד"ה והנה על.

(שמות י, ב) ולא כתיב וידעו כי קאי על 'בנך ובן בנך', אלא הפירוש ע"י סיפור ניסים תעורר להיות עוד ניסים מחדש 'וידעתם' מחדש 'כי אני ה' ולא כתיב וידעו'. טו. ויסעו בני ישראל מרעמסס סוכותה כשש מאות אלף רגלי הגברים לבד מטף. טז. עיין להלן פר' פקודי ד"ה ואפשר לומר: 'מי שכל עצמותו הוא לפעול רצון אל ב"ה באהבתו, אותו אפשר אין מדקדקין עמו כ"כ, כי אם ירצה הוא לדקדק בדקדוקים כאלה, יבולבל מדבקות הבורא ב"ה. ואיתא (ברכות נד.) 'ואהבת כו' בכל נפשך', אפילו הוא נוטל את נפשך, ופירשנו בשם גדול אחד, אפילו האהבה נוטל את הנפש ממש, פי' שלא יבטל מהדבקות בשביל שהיצה"ר מראה לו חטא שיעצב. יז. 'דרש בר קפרא, איזוהי פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויין בה, 'בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך'. אמר רבא אפילו לדבר עבירה. וברש"י: "בכל דרכיך", אפילו לעבור עבירה. 'דעהו', תן לב אם צורך מצוה הוא כגון אליהו בהר הכרמל, עבור עליה. יח. 'רבי ייסא פתח

סֵפֶר
דְּבָרַי
אֱמֶת

פרשת בא

תהיה כן בבני ישראל, מהו לשון כפול,
ולשון 'פדת':

כאשר נעשה
נס נפתח
השער ונקל
לעורר הנס
שנית

אך הנה כתיב (ישעיה מג, ג-ד) 'נתתי כפרך
מצרים כו'. ואתן אדם תחתיך^ה. כאן
לשון עבר 'נתתי' ואחר כך לשון עתיד
'ואתן'. אך הנה אותו נס שפכר נפתח
המקור והשפעה עליו פעם אחד נקל
לעוררו בכל עת. על כן מתרץ קשית אפן
עזרא^א על נס יוכבד בת ק"ל שנה היתה,
כי כפר נפתח נס זה על ידי שרה אמנו
והיה נקל אחר כך [לבוא עוד]^ב. וזה

ויהי חשף כו' וימש חשף (שמות י, כא)^א.
מהו לשון 'וימש', פי להפרושים
הידועים אינו מדקדק. וגם 'ולכל בני
ישראל היה אור', ודאי לכל, פי הי
מניהו מפקת. אך הנה פרשנו הפסוק
(שם ט, ז) 'וישלח פרעה ונהנה לא מת
ממקנה ישראל עד אחד ויכבד לב
פרעה ולא שלח את העם משמע על
ידי זה, והוא תמוה. אך הנה פרשנו על
'ושמתי פדת בין עמי ובין עמך' כו'^ג
(שם ח, ט), הלא כתיב קדם זה שלח

ציונים ומקורות

הפך ים ליבשה: שכל דבר ודבר בתחילתו
לפעול איזה נס הוא קשה מאוד, אבל כיון שכבר
נעשה פעם אחת כבר יכולים הצדיקים שיהיו
אחר כך לעשות כזאת אפילו כמה פעמים, כיון
שנפתח השער וכו', והפסוק ממילא מובן 'הפך ים
ליבשה' (תהלים סו, ו), פירוש משה רבינו עליו
השלום הפך פעם אחת ים ליבשה, ופעל במעשיו
הקדושים ש'בנהר יעברו ברגל', שר' פינחס בן
יאיר עבר ברגל תלתא זימני עם הטייעיא' (חולין
ז). וע"ע אהבה ישראל פר' בחוקותי ד"ה אמנם
שורש: 'שורש הדבר הוא דכל זמן שלא נפתח
השער מזה הדבר כמו פקידת עקרות וכדומה אז
לאו כל אדם זוכה שיפתחו לו השער הזה, אך
אברהם אבינו ע"ה בגודל צדקתו ואהבתו לה'
יתברך לאין שיעור וגבול זכה להנס גדול כזה
ופתח לו ה' יתברך את השער ונפקדה אשתו,
וכיון שכבר פעל אברהם פעם אחד פתיחת
השער וצינור הלזה אז בקל יוכלו הדורות
הבאים אחריו לעורר עוד אותו נס לעת
שיצטרכו להכלל או אפילו לאיש פרטי. וכמו כן
בקריעת ים סוף שהוא נגד הטבע רק משה רבינו
ע"ה ושישים ריבוא מישראל פעלו דבר זה, ושוב

א. 'ויאמר ה' אל משה נטה ירך על השמים ויהי
חושך על ארץ מצרים וימש חושך' וגו'. עד
'ולכל בני ישראל היה אור במושבותם'. ב. ראה
רש"י שם: 'וימש חושך', ויחשיך עליהם חושך
יותר מחשכו של לילה, וחושך של לילה יאמיש
ויחשיך עוד, 'וימש' כמו 'ויאמש', יש לנו תיבות
הרבה חסרות אל"ף וכו'. ואונקלוס תרגם לשון
הסרה, כמו 'לא ימיש' (שמות יג, כב), 'בתר דיעדי
קבל ליליא', כשיגיע סמוך לאור היום, אבל אין
הדיבור מיושב על הוי"ו של 'וימש' וכו'.
ג. 'ושמתי פדות בין עמי ובין עמך למחר יהיה
האות הזה'. ד. שם, יח: 'והפליתי ביום ההוא
את ארץ גושן אשר עמי עומד עליה לבלתי היות
שם ערוב'. ה. 'כי אני ה' אלהיך קדוש ישראל
מושיעך נתתי כפרך מצרים כוש וסבא תחתך.
מאשר יקרת בעיני נכבדת ואני אהבתך ואתן
אדם תחתך ולאומים תחת נפשך'. ו. בראשית
מו, כג: 'ובדרש כי יוכבד נולדה בין החומות, גם
זה תימה, למה לא הזכיר הכתוב הפלא שנעשה
עמה שהולידה משה והיא בת ק"ל שנה, ולמה
הזכיר דבר שרה שהיתה בת תשעים'. ז. סוטה
יב. ח. ע"ע נועם אלימלך ליקוטי שושנה ד"ה

'נתתי' כבר 'כפרך מצרים' כו' גם עתה מסתמא 'אתן אדום תחתיך' כו':

פי הנה במצרים היו פושעי ישראל שהיו מסכימים עם מצרים בסתר ובגלוי, ובאמת המכות לא הזיקו לשום בר ישראל, פי גם במצרים היו מסתמא איזו טובים כמו 'הירא את דבר ה' (שמות ט, כ'), והיה המצרים הטובים פדיון לישראל הרעים, פי אף על פי כן הם טובים לה' מגוים טובים, פי אף על פי שחטא

המצרים הכשרים היו פדיון לפושעי ישראל הטובים מהם

ישראל הוא ייש לו אלקותו? תפרך עליו באיזה דברים, מה שאין פן גוי אין אלקים כל מזמותיו, פי אם 'הירא את דבר ה' במכות שלא יענש פי ראה בפעל [אז] 'הניס' כו', ולולא כן היה נענש:

והנה הקדוש ברוך הוא לא רצה לברא את העולם בפ', פי הוא ראשי תבות פדות ופדיון, פי צריך לישראל על כל פנים פדיון גוי, והשם תפרך רצה לברא את העולם בב' ראשי תבות ב'רכה'. וזה

ע"י שהמצרים היו פדיון לישראל נודע שישראל הם העיקר

ציונים ומקורות

פרי צדיק שבת הגדול א: 'נתתי כפרך מצרים וגו' ואתן אדם תחתך ולאומים תחת נפשך', והיינו שכשיש קטרוג על ישראל חס ושלום נותן ה' יתברך כופר תחתם מאומות העולם ועל ידי זה מתבטל הקטרוג וכו', 'מאשר יקרת בעיני נכבדת ואני אהבתיך' היינו אף שיהיה קטרוג על ישראל מה נשתנו אלו מאלו, כמו שקטרג הס"מ ושר של מצרים כמו שאמרו במדרש רבה (כא, ז) ובזוה"ק (ח"ב קע): אך 'ואני אהבתיך' אהבה בלא טעם, על דרך מה שנאמר (מלאכי א, ב) 'במה אהבתנו הלוא אח עשיו ליעקב וגו' ואוהב את יעקב', היינו אף שעשיו עושה כמעשה יעקב, או להיפך חלילה, מכל מקום 'ואוהב את יעקב' אהבה בלא טעם, ומטעם זה 'נתתי כפרך מצרים'. יג. עיין זוה"ק ח"א ב: 'עאלת את פ' אמרה קמיה ריבון עלמין ניחא קמך למברי בי עלמא דהא פורקנא דאנת זמין למעבד בעלמא בי רשים ודא הוא 'פדות' ובי יאות למברי עלמא, אמר לה יאות אנת, אבל כך אתרשים פשע בטמירו וכו', עאלת את ב' אמרה ליה ריבון עלמא ניחא קמך למברי בי עלמא דבי מברכאן לך לעילא ותתא, אמר לה קודשא בריך הוא הא ודאי כך אברי עלמא ואת תהא שירותא למברי עלמא'. וע"ע שער מאמרי הרשב"י שער מאמרי הזוהר: 'עאלת את פ' אמרה קמיה ריבון עלמין' וכו' הכוונה היא כי יש הפרש בין גאולה לפדיון כי גאולה בעלמא דדכורא וכו', ופדיון בעלמא דנוקבא וכו', ופ' זו יש בה מסטרא אחרא, כי אין פדיון אלא על ידי דבר אחר שיכנס במקומו

אחר כך לא מקרי זה נס גדול מה שהעביר יהושע את כל ישראל בתוך הירדן וכן רבי פינחס בן יאיר'. ט. ראה מכילתא מס' נזיקין פ"י: 'חביבין ישראל שנתן הקדוש ברוך הוא אומות העולם כפרה תחת נפשותיהם, שנאמר 'נתתי כפרך מצרים כוש' וגו', מפני מה 'מאשר יקרת בעיני נכבדת ואני אהבתיך ואתן אדם תחתך ולאומים תחת נפשך'. וע"ע ברכות סב: ועיין זו"ח פט: 'דכל בר נש דאיהו בחיובא קמי קודשא בריך הוא בקדמיתא הוא מזוללא ותועבה איהו קמי קודשא בריך הוא, ובתר דאימלך ותב מחוביה השתא איהו אתיקר מגרמיה, וקודשא בריך הוא קארי עליה ואמר 'מאשר יקרת בעיני נכבדת' את מגרמך יקרת, 'בעיני נכבדת ואני אהבתיך' דהא לית רחימו לקודשא בריך הוא בהדי בר נש בהאי עלמא אלא במאן דתב מחוביה וכו', אבל מה אעביד דהא יהבית רשו לחיויא לנזקא, דא הוא עיטא 'ואתן אדם תחתך', מאי איהו 'אדם' דיהב קודשא בריך הוא תחותיה, ההוא אדם דאתי מעמא אחרא וכו', דכתיב 'ואתן אדם' אל תקרי 'אדם' אלא אדום'. וע"ע לעיל פר' וארא ד"ה וזה ושמתי פדות: 'על ידי מה שנעשה במצרים נפתח השער לכיוצא בזה אחר כך, וזה 'נתתי כפרך מצרים' פי' הלא כבר 'נתתי' ונפתח השער, ועל כן גם עתה 'כוש וסבא תחתך' כו'. י. 'הירא את דבר ה' מעבדי פרעה הניס את עבדיו ואת מקנהו אל הבתים'. יא. ראה סנהדרין מד. 'חטא ישראל' (יהושע ז, יא) אמר רבי אבא בר זבדא אף על פי שחטא ישראל הוא'. יב. ע"ע

וְיִשְׁמְתִי פְּדַת־יָדַי עַל יְדֵי זֶה תִּרְאֶה הַפְּרֹשׁ
 בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמִּדְךָ, מִי הָעֶקֶר וּמִי כְּפָרוֹ.
 וְזֶה כְּתִיב בְּמִכָּה אַחֲרַת וּכְוַנְתּוֹ יִתְבָּרַךְ עַל
 כָּל הַמַּכּוֹת כֵּן:

במכת דבר
 כבר שכח
 פרעה
 שהמזרים הם
 פדיון על רשעי
 ישראל ולכן
 הכבד לבו

וּפְרִיעָה בְּמִכָּה שְׁנִיָּה מְזֶה שְׂכַח מְזֶה, וְזֶה
 וַיִּשְׁלַח וְהִנֵּה לֹא מֵת מִמְקַנְנָה
 יִשְׂרָאֵל עַד אַחַד (שם, ז), וְהוּא יָדַע שִׁישׁ
 בֵּין יִשְׂרָאֵל וְרַשְׁעִים שֶׁהָיוּ מִחֲזִיקִים עִמּוֹ,
 עַל כֵּן וַיִּכְבֵּד לְבוֹ כּוֹ:

המזרים
 הטובים מועט
 היו פדיון
 לרשעי ישראל
 שהסכימו עם
 המזרים

וְזֶה פִּרְשָׁנוּ שְׁלַח אוֹתוֹת וּמִפְתִּים בְּתוֹכְכִי
 מִצְרַיִם (תהלים קלה, ט), פְּרוֹשׁ גַּם
 בְּתוֹכְכִי הָיוּ מִצְרַיִם, שֶׁהָיוּ אֲנָשִׁים
 שֶׁהִסְכִּימוּ עִמּוֹ וְהָיוּ רַשְׁעִים כְּמוֹתֶם, עַל
 יְדֵי זֶה בְּפְרִיעָה וּבְכָל עֲבֻדָיו גַּם בְּאוֹתָן
 שֶׁהָיוּ טוֹבִים מְעַט:

וְזֶה וַיְהִי חֲשׂוֹף עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם פְּרוֹשׁ
 שֶׁתְּהִיָּה גַם עַל אוֹתָם גּוֹיִם שְׂאִינָם כָּל
 כָּף רַעִים, עַל יְדֵי זֶה וַיִּמַּשׁ חֲשׂוֹף
 מִפּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל [לְשׁוֹן הַסֵּרָה, כְּמוֹ לֹא
 מָשׂוּ מְקַרְבַּת הַמַּחְנֶה (במדבר יד, מד)], וְכֵן
 הָיָה וַיְהִי חֲשׂוֹף בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם כּוֹ,
 וּלְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אוֹר:

מכת חושך
 היתה אף על
 המזרים שלא
 היו רעים ועי"ז
 סר מכת חושך
 מןפושעי
 ישראל

בַּמִּדְבָּר (שמו"ר טו, ה) וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי
 מִיָּשָׁה כּוֹ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם (שמות
 יב, א) ט, אָמַר רַבִּי חֲנִינְיָא 'בְּמִצְרַיִם לֹא
 נֶאֱמַר אֵלַי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
 (דברים כד, יא) 'בַּחוּץ תַּעֲמֹד, וְאַף מִיָּשָׁה
 עָשָׂה כֵּן בְּצֵאתִי אֶת הָעִיר' (שמות ט, כט):
 דְּהִנֵּה כְּתִיב (בראשית לו, לט) 'וַיִּמְלֹךְ הַדָּר
 וְשֵׁם עִירוֹ פְּעוֹ וְשֵׁם אֲשֶׁתּוֹ כּוֹ בֵּת
 מְטָרַד בֵּת מִי זֶהב'. יֵשׁ לְדַקְדָּק 'שֵׁם עִירוֹ'
 מִיָּתֵר, הִנֵּה לְכַתּוּב כְּנִ"ל (שם, לג)
 'מִבְּצָרָה' וְכֵן כָּאֵן 'מִפְּעוֹ', וְכֵן 'שֵׁם
 אֲשֶׁתּוֹ' [גַּם כֵּן מִיָּתֵר]. וְכֵן 'בֵּת מְטָרַד בֵּת
 מִי זֶהב', כִּי אֵלּוּ הָיוּ בֵּת שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם:

הדר רומז
 לתשובה
 המביאה
 להכנעה
 והתחדשות
 ועי"ז בא
 למלכות
 שמושגל ביצרו
 ויכול לעשות
 ניסים

וְהִנֵּה כְּתִיב (תהלים קמט, ט) 'הַדָּר הוּא
 לְכָל חֲסִידָיו, דְּהִתְשׁוּבָה נִקְרָא
 'הַדָּר' לְשׁוֹן 'הַדָּרִי בִּי' (וּפְשׁוּט מִהַדָּר
 אֶת הָאָדָם, מִתְקַן הַצֶּלֶם אֱלֹקִים). וַיְדוּעַ
 מִהִתְשׁוּבָה כִּי אָדָם לְהִכְנַעַה, וְזֶה צָרִיךְ
 לְתִשׁוּבָה ט, וּבְזֶה הוּא מוֹשֵׁל בְּיָצְרוֹ הוּא
 מְלָכוֹת שֶׁל הַתְּשׁוּבָה (עַל יְדֵי זֶה יָכוֹל
 לְפַעַל נְסִים וּנְפִלְאוֹת, כִּי [ה'] אֶת דְּכָא
 וְשִׁפְלָ רֹחַ (ישעיה נז, טו) כ"א). וְהִנֵּה כְּתִיב

◆ צִוּוּנִים וּמִקּוּרוֹת ◆

הוא לכם לחודשי השנה'. יז. וימת בלע וימלך
 תחתיו יובב בן זרח מבצרה'. יח. עירובין סד.
 פסחים לט. ועוד. וברש"י: "הדרי בי" לא אוסיף
 עוד'. יט. ע"ע לעיל פר' שמות ד"ה והנה ענוה:
 'והנה ענוה בא מהתשובה מתבייש ומכיר
 חסרונו, כי כן בעל תשובה צריך להיות נכנע'.
 כ. ע"ע זאת זכרון תחילת הספר ד"ה ובזה פירשנו
 אמרתי: 'מי שהוא שפל בעיניו ומייחל אל הש"י
 מושיע לו אפי' מה שצריך לזה ניסים ונפלאות,
 כי בזה נעשה רצון הבורא יותר, שהיה רצונו
 בבריאת העולם להטיב לברואיו, ומי שהוא גרוע
 יותר צריך הטבה יותר וניכר טובות הבורא
 יותר'. וע"ע זכרון זאת פר' בשלח ד"ה ויהי
 בשלח. כא. 'כי כה אמר רם ונישא שוכן עד

לפייס סטרא אחרא וכו', וזהו כעין שער עזאזל
 שמתפייס בו סטרא אחרא, ולפיכך 'אתרשים בה
 פשע בטמירו'. יד. ראה רמב"ן: 'ושמתי פדות
 בין עמי ובין עמך', שאפילו בארץ מצרים אם
 ימצאו החיות איש יהודי לא יזיקוהו ויאכלו
 המצריים, כדכתיב (תהלים עח, מה) 'ישלח בהם
 ערוב ויאכלם', וזהו לשון 'פדות', כטעם 'נתתי
 כפרך מצרים כוש וסבא תחתך'. טו. 'שלח
 אותות ומופתים בתוככי מצרים בפרעה ובכל
 עבדיו'. ועיין לעיל פר' וארא ד"ה בפסוק שלח:
 'יש לדקדק לשון 'בתוככי' היה לכתוב בתוך
 מצרים, וכן 'ובכל עבדיו' הי מנייהו מפקת'.
 טז. ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים
 לאמר. החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון

ספר
אוהב
ישראל

פרשת בא

כשמוחליפים אותיות 'פע' שב'פרעה' באותיות 'בא' נעשה תיבת 'ארבה'

וַיֹּאמֶר וְגו' בַּא אֶל פְּרַעֲה וְגו'. בְּזֹהָר חֲדָשׁ כָּאֵן רִמְזוּ לוֹ מִפֶּת אַרְבֵּה־א'. וַיֵּשׁ לֹמֵר כִּי הֶרְמָז הוּא עַל דְּרָךְ זֶה, דִּהְנֵה שְׁפָל הָאוֹתִיּוֹת שְׁהֵם מִמוֹצֵא אֶחָד הֵם מִתְחַלְפִים לַפְעָמִים, נִמְצָא שְׁאוֹת ב' מִתְחַלְף עִם אוֹת פ' שְׁהֵמָּה כְּאֶחָד מִמוֹצֵא הַשְּׁפָתִים שְׁהֵם אוֹתִיּוֹת בּוּמ"פ, וְכִמוּ כֵן אוֹת א' מִתְחַלְף עִם אוֹת ע' שְׁהֵם גַּם כֵּן מִמוֹצֵא אֶחָד שְׁהֵמָּה אוֹתִיּוֹת אַחֲה"ע הַיּוֹצְאִים מִן הַגְּרוֹן. וְזֶהוּ שְׁאָמַר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לַמֶּשֶׁה 'בַּא אֶל פְּרַעֲה', רָצָה לֹמֵר שְׁתִּקַּח אוֹתִיּוֹת 'בַּא' וְתִכְנִס אוֹתָם 'אֶל' תִּבְת 'פְּרַעֲה' בְּחִלּוֹף אוֹתִיּוֹת פ"ע מִתְבַּת 'פְּרַעֲה' וְכַנ"ל, וְאִזּוּ יִהְיֶה מְזֵה תִּבְת 'אַרְבֵּה' כִּידוּעַ לְכָל. וְקַל לְהִבְיֵן:

וַיֹּאמֶר ה' וְגו' הַכְּבֹדְתִי אֶת לְבֹי וְגו' שְׁתִּי אֶתְתִּי וְגו'. יֵשׁ לְרִמְזוּ בְּזֶה, יְדוּעַ כִּי עֶקֶר הַגְּלוּת הוּא גְלוּת הַדְּעִת' וְכַמְבָּאָר לְמַעְלָה"ה, וְהוּא עַל דְּרָךְ (וּיק"ר א, ו) 'דְּעָה קְנִיַת מָה חֲסִרְתָּ, דְּעָה חֲסִרְתָּ מָה קְנִיַת'. כִּי כְּשָׁבָא אֶל הָאָדָם יִסּוּרִים וְצָרוֹת חֵס וְשְׁלוֹם, אִזּוּ אִם דְּעִתּוֹ וְשָׁכְלוּ מִיִּשְׁבִּין עָלָיו אֵינָם נִחְשָׁבִין הַיִּסּוּרִים בְּעֵינָיו לְכָלוּם, כִּי יוֹדֵעַ וּמֵאֲמִין בְּאֵמַת שְׁהַכָּל הוּא טוֹבוֹת מֵאֲתוֹ יִתְבָּרַךְ וְיִתְעַלֶּה, וְגַם כִּי לַפְעָמִים יִרְאֶה בְּעֵינָיו הַטּוֹב שְׁיִמְשֹׁךְ לוֹ מְזֵה לְאַחַר זְמַן כְּנֹדֵעַ וְהוֹבָא בְּסִפְרִים הַקְּדוּשִׁים כְּמָה מַעֲשִׂיּוֹת עַל זֶה! וְעֶקֶר הַיִּסּוּרִין וְהַגְּלוּת אֲשֶׁר לְהָאָדָם, הוּא כְּשִׁדְעִתּוֹ אֵינָה מִיִּשְׁבַּת עָלָיו, אִזּוּ הוּא

עיקר הגלות בכלל ובפרט היא ע"י הסתלקות הדעת, וכשמבין שהכל לטובתו נגאל מיד

ציונים ומקורות

א. עיין שמו"ר יג, ד. ב. ע"ע ליקוטי שושנים לרבי שמשון מאוסטראפאליא ז"ל ד"ה איתא בזוהר: 'איתא בזוהר 'בא אל פרעה' רמז למכת ארבה, והוא תמוה ואין לו פירוש כלל, ובשם גליא רזיא שמעתי שפירוש בא ר"ת במכת ארבה. ולי השפל נראה כך, כי ידוע שה' מוצאות הפה מתחלפין והם אחה"ע בומ"ף, והנה אם תחליף הפ' של פרעה בב' וע' של פרעה בא' נעשה מאותיות פרעה ארבה, וכך פירושו 'בא אל פרעה' ר"ל תן אותיות 'ב"א' בחילוף 'אל פרעה' ותהיה מזה מכת ארבה כנ"ל. ג. ויאמר ה' אל משה בוא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שיתי אותותי אלה בקרבו. ולמען תספר באוזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתי בם וידעתם כי אני ה'". ד. עיין מאור עיניים פר' ויצא ד"ה וזהו ופגע במקום: וזהו סוד

הגלות, כי הדעת הוא בגלות, עבור שאין עסק עבודתן להשם יתברך בדעת על כן הוא הגלות, ומיעוט הדעת הוא על ידי מיעוט האמונה שהיא פתח ושער להכנס בה לדעת ולכלל המידות'. וע"ע שם פר' דברים ד"ה וזהו מי מושל: 'כי סוד כל הגלות הוא על ידי שמפילין הדעת במיצר וקטנות, שעובדין את ה' בדעת קטן מאוד ובלי תענוג ונשארין תמיד למטה מקום הדינין, ועל ידי זה הם בגלות וכו', עד שיתמלא הארץ דעה את ה' ויהיה גאולה שלימה בריבוי הדעת'. ה. לעיל פר' שמות ד"ה ואלה שמות, וד"ה וזהו ג"כ סוד הגלות. ו. עיין ברכות ס. 'לעולם יהא אדם רגיל לומר 'כל דעביד רחמנא לטב עביד' כי הא דרבי עקיבא' וכו'. וע"ע נדה לא. 'אודך ה' כי אנפת בי ישוב אפך ותנחמני בי' (ישעיה יב, א). במה הכתוב מדבר בשני בני אדם שיצאו לסחורה, ישב לו קוץ לאחד מהן התחיל מחרף

מַרְגִּישׁ בְּנַפְשׁוֹ גְדֹל הַצָּרוֹת וְהִיסוּרֵינָּ, כִּי אֵין לוֹ כֹּמֶה לְהִתְחַזֵּק וּלְתַן עֲצוֹת בְּנַפְשׁוֹ אִיךָ וּמָה לַעֲשׂוֹת, וְכֹאֲשֶׁר צוּעֵק בְּמַר נַפְשׁוֹ לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ וְהוּא מְרַחֵם עָלָיו וְשׁוֹלַח לוֹ דְּעָה מִיִּשְׁבֹּת וּבֹא לְהִבְנֶה, אָז תִּכְרַךְ וּמִיד נִגְאָל מִצָּרָתוֹ וְדַחֲקוֹ. וְעַל דִּרְךָ זֶה הוּא גַם כֵּן גְּלוֹת הַכְּלָלִי, וְהִבֵּן:

וְהִנֵּה בִּזְהַר הַקְּדוֹשׁ אֵיתָא פְּרֻשְׁתָּ בְּרֵאשִׁיתִי עַל הַפְּסוּק (ישעיה מ, כו) שְׁאֵאוּ מְרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי בָּרָא אֱלֹהִים, כִּי תִבַּת 'מִי' הוּא עֲלָמָא דְקִימָא לְשִׂאֲלָה, וְהוּא עוֹלָם הַבִּינָה". גַּם תִּבַּת 'מִי' עוֹלָה מְסַפֵּר נוֹיִן שְׁעָרֵי בִּינָה^ט. 'מִי בָּרָא אֱלֹהִים' הֵינּוּ הַתְּגָלוֹת הַכַּחוֹת הַקְּדוֹשִׁים הָעֲלִיוֹנִים בְּהוֹא"ו קְצוּוֹת, וּמִשָּׁם הַדִּינִין נִמְשָׁכִין רַחֲמָנָא לְצִלָּן, רַק שְׁבִמְקוֹרָם וְשִׁרְשָׁם שֶׁהוּא עוֹלָם הַבִּינָה וְהַדְּעָת, הֵם מְמַתְּקִים וְרַחֲמִים גְּמוּרִים, וּמִינָה דִּינִין מִתְּעָרְיָן. וְכֹאֲשֶׁר נִתְעַלּוּ הוֹא"ו קְצוּוֹת לְמַקּוֹרָן וּלְשִׁרְשָׁן הָרַמָּה בְּקִדְשׁ, אָז נִמְתְּקוּ הַדִּינִין.

בגאולת מצרים
נתגלה הדעת
ונמתקו הדינים
ונהפכו על
המצרים

וְהִנֵּה גְּלוֹת מְצָרִים הָיָה גַם כֵּן גְּלוֹת הַדְּעָת^א, וּבְכוּא עֵת הַגְּאֻלָּה נִתְגַּלָּה אָז הַדְּעָת וְנִמְתְּקוּ הַדִּינִין בְּשִׁרְשָׁן, כִּי אָז הָיָה עָלֶיהָ לְהוֹא"ו קְצוּוֹת וְנִמְתְּקוּ הַדִּינִין בְּמַקּוֹרָן בְּעוֹלָם הַבִּינָה וְהַדְּעָת, וְהַדִּינִין וְהִיסוּרֵינָּ נִהְפְּכוּ עַל פְּרַעֲהָ וְעַל מְצָרִים מִבְּחִינַת 'אֱלֹהִים' שֶׁהוּא בְּחִינַת הַתְּגָלוֹת הוֹא"ו קְצוּוֹת, כִּי כָּל אֶחָד כָּלּוֹל מִכָּלָם וְשִׁשָּׁה פְּעָמִים שִׁשָּׁה עוֹלָה מִנִּין 'אֱלֹהִים':

וְעַל פִּי זֶה יֵשׁ לְפָרֵשׁ הַפְּסוּק 'וַיֹּאמֶר ה' אֵל מִשָּׁה', כִּי יְדוּעֵי שְׁמִשָּׁה רַבִּינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם הוּא סוּד הַדְּעָת הָעֲלִיוֹן הַקְּדוֹשׁ, 'בֹּא אֵל פְּרַעֲהָ', הֵינּוּ 'פְּרַעֲהָ' הוּא לְשׁוֹן הַתְּגָלוֹת^ד, רְצָה לוֹמַר שֶׁהַבוֹרָא בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ אָמַר לְהַדְּעָת שִׁיתְגַּלָּה כִּי בֹא עֵת הַגְּאֻלָּה, 'כִּי אֲנִי הַכְּבֹדִתִּי גו' לְמַעַן שְׁתִּי אֶתְתִּי אֱלֹהִים' הֵינּוּ לְשׁוֹם הָאוֹתִיּוֹת 'אֱלֹהִים' שֶׁהֵם הַתְּגָלוֹת הוֹא"ו קְצוּוֹת כַּנֵּ"ל וּמִשָּׁם נִמְשָׁכוּ כָּל הַדִּינִין, 'בְּקִרְבּוֹ' דִּיקָא, שֶׁהַדִּינִין יִתְהַפְּכוּ

השי"ת אמר
למשה שהוא
סוד הדעת,
שיתגלה ועי"ז
יתהפכו הדינים
על פרעה

◆ ציונים ומקורות ◆

'מִי בָּרָא אֱלֹהִים'. וְהֵאֵי 'מִי' אֵיחֵי בִּינָה'. ט. עֵיין זוה"ק ח"א ד. 'ומילת 'מִי' רומז לחמישים שערי בינה'. וע"ע פרי עץ חיים שער הזמירות פ"ה. י. זוה"ק ח"ג סה. יא. עיין פרי עץ חיים שער חג המצות פ"א. וראה תולדות יעקב יוסף פר' וישלח: 'כמו ששמעתי ממורי, כי ענין גלות מצרים היה שחסר מהם הדעת, שידעו להכריע שיש בורא אחד המחדש בטובו תמיד מעשה בראשית וכו', עד שבא משה בחי' הדעת וע"י הניסים שעשה נתפרסם בעולם שיש בורא אחד המחדש תמיד'. יב. עיין עמק המלך שער עולם התווהו פס"ב. יג. עיין פרי עץ חיים שער חג המצות פ"א. 'משה הוא מבחי' הדעת'. וע"ע פרי עץ חיים שער דרושי הצלם דרוש ב. יד. עיין לעיל פר' שמות ד"ה וזהו שאמר השי"ת: 'פרעה הוא לשון התגלות, כמו (במדבר ה, יח) 'ופרע את ראש" גו'.

ומגדף, לימים שמע שטבעה ספינתו של חבירו בים התחיל מודה ומשבח, לכך נאמר 'שוב אפך ותנחמני'. וע"ע ירושלמי הוריות פ"ג ה"ד: 'כשהוא חורש בתוך חצי שדהו שקעה פרתו ונשברה ירד להעלותה והאיר הקדוש ברוך הוא עיניו ומצא סימא, אמר לטובתי נשברה רגל פרת'. ז. ח"א א: שם ל. 'שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה', עד הכא אסתלקו מילין דלא לשאלא כדלעילא, דחכמה אשתכליל מאין ולא קיימא לשאלא דסתים ועמיק לית דיקום ביה, כיון דאתפשט נהורא עמיקא נהוריה קיימא בשאלתא אף על גב דאיהו סתים מכולא דלתתא, וקראן ליה על פום שאילתא 'מִי' 'מִי' ברא אלה', והיינו רזא דקאמרן (איוב לח, כט) 'מבטן מי יצא הקרח', מבטן 'מִי' ודאי, ההוא דקיימא לשאלתא'. ח. ראה זו"ח תיקונים נח.

על פרעה ועבדיו ועמו, וילמען תספר באזני בנך כו' התעללתי במצרים הינו השחוק וההתול אשר עשיתי בהם, ואת מופתי אשר שמתי בם דיקא, אבל אתם בני ישראל זרע קדש וידעתם כי אני ה' המרחם עליכם, ובזה תהיה הגאלה. וכן יהי רצון לפני השם יתברך שנוזכה להגאלה אשר אנו מצפים ומיחלים לה במהרה בימינו על ידי משיח צדקנו גואל האמתי אמן:

ומלכותו בכל משלה, וכלם מקבלים על עצמם על מלכותו ונתתעים מפקדו והדר גאון עזו. רק בעוונותינו הרבים היות העולם הזה עלמא דשקרא ומלא חשכות מהקלפות החיצונים, לא היו יודעים ממלכותו ואדנותו יתברך ויתעלה ואת תפארת גדלתו לא הפירו, ולא היה אז בעולם מי שעל ידו יתגלה ויתפרסם מלכות שמים, עד שבא אברהם אבינו עליו השלום והכיר את בוראו יתברך, והשליך את עצמו לכבשן האש באור כשדים על קדשת שמו יתברך ויתעלה, ובזה פרסם והודיע לכל באי העולם כי ה' הוא האלהים ואין זולתו ומושל בכל, והוא היה הראשון שקבל על עצמו על מלכות שמים במסירות נפש לפרסם אלהותו יתברך, ואחריו החזיק בנו ידיו יצחק אבינו עליו השלום שמסר נפשו גם כן בעקדה על קדשת שמו יתברך, ועל ידו היה קצת פרסום:

החדש הזה לכם וגו'. במדרש (שמו"ר טו, יג) 'הדא הוא דכתיב (משלי ח, טו) 'בי מלכים ימלכו'. הנה אמרו חז"ל (ר"ה ב.) ד'ניסן הוא ראש השנה למלכים. ופריך בגמרא 'למאי הלכתא, אמר רב חסדא לשטרות, דתנן שטרי חוב המקדמין פסולין והמאחרין כשרין, ובאמת למלכי ישראל מניסן מנינן. וצריך להבין ולדעת מהו זה שנקראים 'מלכי ישראל', הלא באמת השם יתברך הוא 'מלך ישראל וגואלו' (ישעיה מד, ו), בשלמא על מלכי האמות שיף לומר מלכי, שהם נתונים תחת יד השרי מעלה, לא כן אמה הישראלית אינו מושל עליהם שום שר ומזל משרי מעלה בלתי השם יתברך לבהו"ט:

והעקר היה כשבא יעקב אבינו עליו השלום והוליד י"ב שבטי י"ה שהם נגד ד' חיות הקדש הנושאות את הכפא, כי ד' פנים להם ואחד מהם פני אדם^ט, נמצא שהיה לד' החיות י"ב פנים זולת פני אדם נגד י"ב שבטי י"ה, וזה היה פרסום גדול למלכותו יתברך, שהם היו מרכבה להמלוכה עליונה הקדושה^י. ואחר כך כשידרו למצרים ע' נפש וסבלו על קשה משעבוד וגלות מצרים, עד שעלה זכרונם לפני השם יתברך ועשה

איד שיד
'מלכי ישראל',
הרי אין
לישראל מושל
ומול רק
הש"ת לבדו

עיקר פרסום
מלכות שמים
התגלה ע"י
יעקב
והשבטים,
מש"ר וישראל

בעולמות
העליונים
מקבלים כולם
עומ"ש, אך
בעוה"ז לא
נודע מלכותו
ית' עד שבאו
האבות
הקדושים

◆ ציונים ומקורות ◆

הוא לעדביה לחולקיה, לאתאחדא ביה ממש'. טז. יחזקאל א, י. יז. עיין לעיל פר' וישב ד"ה ובהעיר לב יש לומר כי נודע.

טו. עיין זוה"ק ח"ג רס: 'תא חזי, כל שאר עמין דעלמא, יהב לון קודשא בריך הוא לרברבי ממנן דשלטין עלייהו, וישראל אחיד לון קודשא בריך

ספר
בת עין

פרשת בא

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בֹּא אֶל פְּרַעֲה וְגו'.
 וַיֵּשׁ לְהִבִּין לְשׁוֹן 'בֹּא' וְלֹא נֶאֱמַר
 לָךְ אֶל פְּרַעֲה^א. גַּם לְפָרֵשׁ לְמָה לֹא נֶאֱמַר
 כָּאֵן הַנְּבוּאָה שְׁיֹאמַר מֹשֶׁה אֶל פְּרַעֲה. גַּם
 לְהִבִּין עֲנִין מַה שְּׁסָרַב מֹשֶׁה מִתַּחֲלָה
 בְּשִׁלְיַחְתּוֹ שֶׁל מְקוֹם וְאָמַר (שמות ג, יא)^ב
 'מִי אֲנֹכִי כִי אֵלֶיךָ אֶל פְּרַעֲה':

וּלְפָרֵשׁ כֹּל זֶה עַל דְּרָף הַמוֹסֵר. הִנֵּה אֵין
 הַשְּׂרָאָת הַנְּבוּאָה אֶלֶּא עַל בְּחִינַת
 עֲנוּה בְּשִׁלְמוֹת, כְּמוֹ שְׁאָמַר אַבְרָהָם אֲבִינוּ
 עָלָיו הַשְּׁלוֹם 'וְאֲנֹכִי עֹפֵר וְאֶפֶר' (בראשית
 יח, כז), וּמֹשֶׁה אָמַר 'וְנַחֲנוּ מָה' (שמות טז,
 ז), דָּוִד הַמֶּלֶךְ אָמַר 'וְאֲנֹכִי תוֹלַעַת' וְגו'
 (תהלים כב, ז), שֶׁהִיוּ לָהֶם בְּחִינַת עֲנוּה
 בְּשִׁלְמוֹת וְשִׁרְתָּה עֲלֵיהֶם הַנְּבוּאָה:

וְזֶהוּ מְרָמֵז בְּפִסּוּק (מיכה ז, כ) 'תִּתֵּן אֶמְת'
 לְיַעֲקֹב' נוֹטְרִיקוֹן אֶפֶר מָה
 תּוֹלַעַת^ג, לְרָמֵז שֶׁבְנֵי יַעֲקֹב יֵשׁ לָהֶם

אין השראת
 הנבואה אלא
 על בחי' ענוה
 בשלמות

השכינה שורה
 בבחי' נבואה
 ע"י התפשטות
 הגשמיות
 שנחשב בעצמו
 לכולם

בְּחִינַת עֲנוּה שֶׁהִיָּה לְאַבוֹת כַּנ"ל. וְעַל יְדֵי
 בְּחִינָה זוֹ שֶׁהוּא הַתְּפִשְׁטוֹת הַגְּשָׁמִיּוֹת הִינּוּ
 שְׁאִינוּ נִחְשָׁב בְּעֲצָמוֹ לְכֹלֹם, מִשְׁרָה
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁכִינָתוֹ עֲלֵיהֶם בְּבְחִינַת
 נְבוּאָה, וְכִדְאָמְרוּ חַז"ל (חולין פט.)^ד עַל
 פִּסּוּק (דברים ז, ז) 'כִּי אַתֶּם הַמַּעֲט מְכַל
 הָעַמִּים' שְׁאַתֶּם מִמַּעֲטִין עֲצַמְכֶם לְפָנָי,
 הִינּוּ שְׁיֵשׁ לָכֶם בְּחִינַת הַתְּפִשְׁטוֹת
 הַגְּשָׁמִיּוֹת שְׁאַתֶּם נִחְשָׁבִים מְעַט וּפְחוּתִי
 עֲרָךְ בְּעֲצַמְכֶם כַּנ"ל וְעַל יְדֵי בְּחִינָה זוֹ
 בָּחַר ה' בְּיִשְׂרָאֵל וְלֹא בַשָּׂאֵר הָאֲמוֹת שְׁיֵשׁ
 לָהֶם בְּחִינַת גְּסוּת הָרוּחַ מְקוֹר הַקְּלָפוֹת
 כְּדֹאִיתָא בְּסִפְרֵים הַקְּדוּשִׁים^ה:

אֲמָנָם יְדוּעִי שְׁאֵין לְהַקְלִפָּה כַּח וְחִיּוֹת כִּי
 אִם עַל יְדֵי יְנִיקָה מִבְּחִינַת קְדֻשָּׁה
 דְּוָקָא, וּבְחִינַת הַקְּלָפָה שֶׁל גְּסוּת הָרוּחַ
 יוֹנֵק מִבְּחִינַת הַקְּדֻשָּׁה (שֶׁל בְּחִינָה הַנ"ל),
 מִבְּחִינַת 'מִי' דְּאֵלֵהִים שְׁשֵׁם זֶה הוּא

כח וחיות
 הקליפות בא
 מיניקותם
 מבחי' 'מי'
 שבקדושה

ציונים ומקורות

ואפר', למשה ואהרן אמרו 'ונחנו מה', לדוד
 אמר 'ואנוכי תולעת ולא איש', אבל עובדי
 כוכבים אינן כן'. ה. עיין ראשית חכמה שער
 היראה פ"ד: 'שהקליפות הם עשר קליפין,
 שורשם הם ג' וכו', ומזה נלמוד שאף על פי
 שמידות היצר הרע הם רבות, שורשם הם ג' והם
 ג' קליפות ביצר הרע שבלב וכו', ובלי ספק
 הגאווה שורש לכל מידות הרעות'. וע"ע תולדות
 יעקב יוסף פר' קדושים: 'גסות הרוח שורש לכל
 הקליפות'. ו. עיין שער הגלגולים הקדמה טו:
 'הקליפות הם שיורי הזוהמא והפסולת שנברר מן
 הקדושה במיתת המלכים של אדום כמבואר
 אצלנו, והקליפות האלו הם בעצמם הנקראים
 בשם דרגא דמותא, אבל הקדושה היא אלהים

א. ראה זוה"ק ח"ב לר. 'כתיב 'בא אל פרעה', לך
 אל פרעה מבעי ליה'. ב. 'ועתה לכה ואשלחך
 אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים'.
 ויאמר משה אל האלהים מי אנוכי כי אלך אל
 פרעה וכי אוציא את בני ישראל ממצרים'.
 ג. עיין שלה"ק פר' עקב תורה אור: 'וחשיב
 שלושה ענוים נגד שלוש מעלות וכו', 'אתם'
 ראשי תיבות א'פר ת'ולעת מ'ה. ועל זה כתיב
 (תהלים פה, יב) "'אמת' מארץ תצמח', כי ענוים
 יצמחו ויעלו מעלה מעלה'. ד. "לא מרובכם
 מכל העמים חשק ה' בכם' וכו', אמר להם הקב"ה
 לישראל חושקני בכם שאפילו בשעה שאני
 משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם לפני,
 נתתי גדולה לאברהם אמר לפני 'ואנוכי עפר

בְּחִינַת צְמָצוּם וְדִין פִּדְוּעַי, וּבְחִינַת 'מִי' הוּא (בְּחִינַת קְדֻשָּׁה) בְּחִינַת עֲנוּהַ כְּמוֹ שְׂאֵמֶר מֹשֶׁה 'מִי אֲנֹכִי כִּי אֵלֶיךָ אֶל פְּרַעֲהוּ'. גַּם 'מִי' מְרַמֵּז לְבְּחִינַת נוֹרָא שְׁעָרֵי בִּינְהוּ שֶׁהִיא לְמֹשֶׁה בְּשִׁלְמוֹת, רַק שְׁלֵמֹשׁה הִיא נִדְמָה לוֹ שֶׁלֹּא הִשִּׁיג עֲדִין בְּשִׁלְמוֹת וְחָסֵר לוֹ אֶחָד פְּנִי"ל בְּפִרְשֵׁי הַקְּדוּמוֹת. וּקְלַפַּת מְצָרִים הִיְתָה יוֹנְקַת מִבְּחִינַת 'מִי' הַנִּי"ל בְּהַפָּךְ, הֵינּוּ חֲמֻשִׁים שְׁעָרֵי טְמֵאָה זֶה לְעֲמַת זֶה, וְזֵהוּ 'מְצָרִים' 'מְצָר יָם', הֵינּוּ שְׂאוֹתִיּוֹת 'מִי' הִיא בְּמִצְרַת הַקְּלַפָּה לִינֵק מְמַנָּה כְּנִי"א:

קליפת מצרים
ינקה מבחי' מי'
בהיפך

וְלִכֵּן כְּשֶׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה 'לָכֵה וְאֶשְׁלַחְךָ אֶל פְּרַעֲהוּ, מִשְׁמַע לִיךָ אֶתָּה בְּעֲצָמְךָ לְמְצָרִים וְאֲנִי לֹא אֵלֶיךָ, הֵינּוּ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא רָצָה לִילֵךְ עִם מֹשֶׁה לְמְצָרִים כִּי לֹא הִיְתָה יְכוּלָה הַקְּדֻשָּׁה לְשָׂרוֹת עַל מֹשֶׁה בְּמְצָרִים מְחַמַּת

משה סירב
ללכת למצרים
כיון שנגודל
קליפתה
הקדושה לא
שרתה שם

גְּדַל הַקְּלַפָּה וְשִׁהִיְתָה מְלֵאָה גְלוּלִים פִּדְוּעַי, וְלִכֵּן נִתְיָרָא מֹשֶׁה וְאָמַר 'מִי אֲנֹכִי כִּי אֵלֶיךָ אֶל פְּרַעֲהוּ, הֵינּוּ שְׂאֵין לִי הַשְּׂרָאָת הַשְּׂכִינָה כִּי אִם עַל יְדֵי בְּחִינַת 'מִי' וּמִתְיָרָא אֲנִי כְּשֶׁאֲנִי בְּעֲצָמֵי אֵלֶיךָ לְמְצָרִים (שְׂבִיחַת 'מִי' הוּא שֵׁם בְּמִצְרַת כְּנִי"ל) לֹא תוּכַל הַנְּבוּאָה לְשָׂרוֹת עָלַי שֵׁם וְלֹא אוּכַל לְפַעַל כְּלוּם חֵס וְשָׁלוֹם, וְלִכֵּן סִרַב:

וְלִכֵּן אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַנְּבוּאָה כְּשֶׁהִיא עֲדִין חוּץ לְמְצָרִים, אֲבָל בְּמְצָרִים לֹא נִאֲמָרָה לוֹ שׁוּם נְבוּאָה. עַד שֶׁהִפָּךְ ה' אֶת מְצָרִים בְּשִׁשָּׁה מְכוֹת, וַיֵּצֵא כַּח הַקְּדֻשָּׁה מִמְצָרִים כְּמֵאֲמַר הַפְּתוּב 'כִּי אֲבָדָה מְצָרִים, הֵינּוּ שְׁנֵאֲבָד בְּחִינַת 'מִי' מִן הַקְּלַפָּה שֶׁל 'מְצָרִים', וְהִיא יְכוּלָה הַנְּבוּאָה שֶׁתְּשָׂרָה עַל מֹשֶׁה גַּם בְּמְצָרִים, לִכֵּן אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה 'בֹּא אֶל פְּרַעֲהוּ, כְּאָדָם

הנבואה נאמרה
למשה במצרים
אחר שיצא כח
הקדושה
מקליפת
מצרים

◆ ציונים ומקורות ◆

אחד, שנאמר (תהלים ה, ו) 'ותחסרהו מעט מאלהים'. י. עיין לעיל פר' שמות ד"ה וגם אני. וע"ע להלן פר' תצוה ד"ה ואיתא בגמרא. יא. עיין פרי עץ חיים שער חג המצות פ"ה: 'נודע כי כל החיצונים אין שליטתן בשם הוי"ה ח"ו רק בשם אלהים וכו', ומשם יניקת מצרים ופרעה בסוד העורף וכו', ואמנם יניקת פרעה וארץ מצרים אינם יונקים וכו', רק במ"ח צירופים מהם לבד שהם אותיות אחרונות משם 'אלהים', שהם אותיות י"ם דאלהים, וזהו 'מי' ה' אשר אשמע בקולו' (שמות ה, ב). וע"ע שם פ"ז: 'דע כי פרעה אחיזתו בעורף ולא בפנים, והיא באחור הגרון וכו', ושם סוד מקום צר, לכן נקרא מצרים 'מצר ים' וכו', ויורד משם השפע לז"א הנקרא ישראל, ופרעה עיכב השפע ההוא, והיינו משועבדים תחת ידו, בהיות כי אחיזתו בב' אותיות מ"י דאלהים, וזה בעורף'. יב. עיין שמו"ר יב, ה: 'שלא היה משה חפץ להתפלל בתוך מצרים לפי שהיתה מטונפת בגלולים ובשיקוצים'.

חיים ומלך עולם, ולכן הם רודפים אחר הקדושה הנקראת חיים כדי לזון ולהחיות ממנה, ובעוד שהקדושה בתוכה הם חיים וניזונים ממנה, וכשאינן קדושה בתוכה הם מתים ואין להם חיות ושפע'. ז. עיין זוה"ק ח"א סד: 'אלהים סתם, דינא'. וע"ע מבוא שערים שער א פ"א. וע"ע מאור עינים פר' חיי שרה ד"ה אך הענין: 'ואלוקים' מורה על הצמצום כנודע, כי מפני שהשי"ת אין סוף, ובעת בריאת העולם הוצרך כביכול לצמצם אור שפעת יקרו לצמצם את עצמו בעולמות, אף שהוא יתברך אין סוף ואין העולמות יכולין לסובלו, מכל מקום מחמת שהוא יתברך רצה בבריאתו, צמצם את עצמו בעולמות כביכול בכדי שיוכלו העולמות לסובלו, ובחינה זו נקרא 'אלוקים'. ח. עיין שער הפסוקים פר' בהעלותך: 'ושתי אותיות מ"י מאלהים וכו', בסוד בינה וכו', ונקרא מ"י שהם חמישים שערי בינה'. ט. עיין ר"ה כא: 'חמישים שערי בינה נבראו בעולם וכולן ניתנו למשה חסר

הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ בֹּא עִמִּי בְיַחַד, כִּי גַם הִקְדָּשָׁה הִלָּכָה עִם מֹשֶׁה לְמִצְרַיִם, וְלָכֵן לֹא הִצְרִיךְ לֵאמֹר לוֹ הִנְבוֹאָה חוּץ לְמִצְרַיִם, כִּי אִם אַחֵר שְׁעָמַד מֹשֶׁה לְפָנָי פְּרָעָה שְׂרֵתָה עָלָיו הִנְבוֹאָה וְדַבְּרָה מִתּוֹךְ גְּרוֹנוֹ שֶׁל מֹשֶׁה:

'מֵאֲמָר זֶה צְרִיף תִּקְוֶן וְלֹא יִכְלָתִי פַעַת', כִּף פֶּתַח בְּכַתִּיבַת יָד מְהֻרָב זִלְלָה"ה:

לְמַעַן שְׁתִּי אֶתִּי אֵלֶּה בְּקֶרְבּוֹ. הִנֵּה דָוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם צִוַּח וְאָמַר (תהלים לד, יג-יד) 'מִי הָאִישׁ הֶחֱפִץ חַיִּים וְגו'. נִצַּר לְשׁוֹנֵף מִרַע' וְגו'. כִּי זֶה מַעַלְת הָאָדָם עַל שְׂאֵר הַבְּרוּאִים שֶׁפְּעוֹלָם בְּמָה שֶׁהוּא בְּחִינַת מַדְבַּר, מָה שְׂאִין כֵּן בְּשְׂאֵר הַג' בְּחִינּוֹת דּוּמָם צוּמַח חַיִּים:

וְיָדוּעַ שְׁעָקַר בְּנִינַת הַבְּרִיאָה הִיָּתָה כִּי אִם בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל", שְׁנִקְרָאִים אָדָם כְּמֵאֲמָר חַז"ל (יבמות סא). 'אַתָּם קְרוּיִן אָדָם וְאִין אַמּוֹת הָעוֹלָם קְרוּיִן אָדָם'. וְהַטַּעַם, כִּי עָקַר מַעַלְת הָאָדָם הִיא בְּחִינַת הַדְּבּוּר, הוּא שְׂיִדְבַּר דְּבוּרִים קְדוּשִׁים, וְעַל יָדֵי בְּחִינַת דְּבוּר הַקְּדוּשׁ וְהִזָּף יְכוּלִים לְהַמְשִׁיף שְׁפַע הַטּוֹב וְחַיִּים וּבִרְכָה לְעוֹלָם, וְאִין זֶה כִּי אִם עַל יָדֵי יִשְׂרָאֵל עִם קְדוּשׁ שְׁמֻקְדָּשִׁים וּמְזַכְכִּים אֶת בְּחִינַת

החפץ בחיים שומר דיבורו שיה מעלת האדם על הברואים

ישראל קרויים אדם ע"ש שמירת הדיבור שהיא מעלת האדם

הַדְּבּוּר וְשׁוֹמְרִים אוֹתָם לְבִלְתִּי יִשְׁמַשׁ בָּהֶם כִּי אִם לְעִבּוּדַת ה', וּבְזֶה נִתְעַלָּה הָאָדָם בְּמַעַלָּה יִתְרָה עַל כָּל שְׂאֵר הַבְּרוּאִים, אֲבָל לֹא כֵן בְּאֻמּוֹת הָעוֹלָם שְׂאִין לְדְבּוּר שְׁלָהֶם שׁוּם מַעַלָּה וְיִתְרוֹן עַל כָּל שְׂאֵר הַבְּרוּאִים, וְלָכֵן אִין קְרוּיִן אָדָם:

אֲמַנָּם בְּתַחֲלַת בְּרִיאַת הָאָדָם הָיָה הַדְּבּוּר בְּשִׁלְמוֹת כְּרִאוּי, כְּמֵאֲמָר הַפְּתוּב (בראשית ב, ח) 'וַיִּטַע ה' אֱלֹהִים גֶּן בְּעֵדֶן מִקְדָּם' וְגו'. כִּי בְּחִינַת מַחְשָׁבָה נִקְרָא 'עֵדֶן' עַל שֵׁם הַפְּתוּב (קהלת ד, ג) 'עֵדֶן לֹא הָיָה', כִּי בְּחִינַת מַחְשָׁבָה עֵדֶן לֹא נִתְגַּלָּה, וּכְשֶׁהַמַּחְשָׁבָה הִיא בְּשִׁלְמוֹת בְּהַזְדַּכְכוּת וּבִקְדוּשָׁה אֲזִי הַדְּבּוּר הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ נִקְרָא 'גֶּן' עַל שֵׁם שֶׁהוּא מִגֶּן וּמִמְשִׁיף רַב שְׁפַע וּקְדוּשָׁה כְּמוֹ שֶׁבָּגַן גְּדִלִים בּוֹ כָּל מִינֵי פְרוֹת לְהַחֲיוֹת בָּהֶם נִפְשׁ כָּל חַי. וְנִהְיָ יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן' (בראשית שם, י) רָצָה לוֹמַר הַנִּהְיָ הוּא בְּחִינַת הַקּוֹל שֶׁמְחַבֵּר בְּחִינַת הַמַּחְשָׁבָה לְהַמְשִׁיכָה לְבְּחִינַת דְּבוּר, וְנַעֲשֶׂה בְּחִינַת 'עֲנָג' עֵדֶן נִהְיָ גֶּן שֶׁהוּא מַחְשָׁבָה קוֹל דְּבוּר":

אֲמַנָּם עַל יָדֵי חֲטָא אָדָם הָרִאשׁוֹן נִתְקַלְקַל בְּחִינַת הַדְּבּוּר וְנִפְגַּם, וְזֶה שְׂאֵמֵר הַפְּתוּב (שם ג, כד) "'וַיִּגְרַשׁ אֶת

בתחילת הבריאה שבחי מחשבה לא נתגלה היה הדיבור בשלמות

כש'עדן' בחי' המחשבה בשלמות, הדיבור נקרא 'גן' ע"י ה'נהר' בחי' קול

ע"י חטא אדם הראשון בחי' הדיבור נפגם ונעשה 'להט'

◆ **ציונים ומקורות** ◆

ישראל, דכתיב 'בראשית ברא אלהים' ואין 'ראשית' אלא ישראל שנאמר (ירמיה ב, ג) 'קודש ישראל לה' ראשית תבואתו'. טו. עיין ספר הפליאה יב: וע"ע שערי אורה שער התשיעי: "עדן" כלומר התחלת התפשטות המחשבה. טז. ראה רש"י שם: "עדן עדיין". יז. עיין זוה"ק ח"א כו. יח. 'ויגרש את האדם וישכן מקדם לגן עדן את הכרובים ואת להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים'.

יג. ראה תנחומא אמור טו. (קהלת ג, יט) "ומותר האדם מן הבהמה אין", מהו 'אין', שהוא מדבר והיא אינה מדברת. וע"ע שלה"ק שער האותיות אות ש: 'ידוע כי מעלת האדם הוא שהוא מדבר, שכן סדר המדרגות מהנמצאים הוא, דומם צומח חי מדבר, שעל ידי הדיבור הוא משתווה עם המלאכים, כי הדיבור החיצוני הוא נמשך מהדיבור הפנימי'. יד. עיין ויק"ר לו, ד: 'א"ר ברכיה, שמים וארץ לא נבראו אלא בזכות